

Vliv legislativních změn na motivaci klientů v hmotné nouzi

Bc. Vladislava Kolářová

2013
Diplomová práce

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Vladislava Kolářová**
Osobní číslo: **H11277**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Vliv legislativních změn na motivaci klientů v hmotné nouzi**

Zásady pro vypracování:

Analýza literárních pramenů a zpracování teoretických východisek.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KELLER, Jan. Nová sociální rizika a proč se jim nevyhneme. Praha: Slon, 2011. ISBN 978-80-7419-059-9.

MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Slon, 2002. ISBN 80-86429-08-3.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.

TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2013**

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22. 3. 2013

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů. § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předkládaná diplomová práce se zabývá vlivem legislativních změn na motivaci klientů, vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi, k pracovní aktivitě.

V teoretické části se věnuji analýze příslušných právních předpisů upravujících oblast výplaty dávek v hmotné nouzi v návaznosti na pracovní aktivitu jejich příjemců. Dále se zabývám otázkami významu práce pro člověka, zaměstnanosti a nezaměstnanosti, sociální politikou v oblasti zaměstnanosti, životním a existenčním minimem.

V praktické části zkoumám vliv legislativních změn na aktivizaci a motivaci klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi k pracovnímu zapojení. Tento výzkum se uskutečnil pomocí dotazníkového šetření. Cílem mé práce bylo zjistit, jaký vliv tyto legislativní změny v oblasti pracovního zapojení osob nezaměstnaných vedených na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi mají na aktivizaci a motivaci k pracovnímu zapojení.

Klíčová slova: hmotná nouze, práce, motivace, veřejná služba, životní minimum, existenční minimum.

ABSTRACT

The thesis deals with the impact of legislative changes on clients' motivation, led by the labor office in the register of job seekers and long receiving benefits in material need to work activity.

The theoretical part is devoted to the analysis of the relevant legislation in the payment of benefits in material need in relation to the work activity-effectiveness of their beneficiaries. I also deal with issues of importance to humans work, employment and unemployment, social policy, employment.

The practical part deals with the impact of legislative changes on activation and motivation of clients conducted at the labor office in the register of job seekers and long-term benefit recipients in material need to work engagement.

This research was carried out through questionnaire investigation. The aim of this work was to determine impact of these legislative changes in labor participation of unemployed people at the labor office held in the register of job seekers and long-term benefit recipients in material need to activate and have the motivation to work engagement. Keywords: material poverty, work, motivation, public service, subsistence, subsistence-the minimum.

Poděkování

Upřímně děkuji své vedoucí práce Mgr. Soni Vávrové Ph.D. za velmi vstřícné a trpělivé vedení diplomové práce.

Dále děkuji všem svým blízkým za jejich trpělivost, účast a podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

OBSAH	9
ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 PRÁCE, ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST	14
1.1 PRÁCE	14
1.1.1 Práce jako přírodní i kulturní aktivita	14
1.1.2 Význam práce a zaměstnání pro člověka	15
1.1.3 Psychologické a zdravotní důsledky dlouhodobé ztráty práce	16
1.2 ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST	16
1.2.1 Historický vývoj do roku 1989	17
1.2.2 Období po roce 1989	18
1.2.3 Období 21. století	19
1.3 DĚLENÍ NEZAMĚSTNANOSTI	20
1.3.1 Skupiny ohrožené nezaměstnaností	20
1.4 DLOUHODOBÁ NEZAMĚSTNANOST	21
1.4.1 Patologické jevy spojené s dlouhodobou nezaměstnaností.....	21
2 SOCIÁLNÍ POLITIKA A ZAMĚSTNANOST	23
2.1 SOCIÁLNÍ PRÁVA	24
2.2 SOCIÁLNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE	25
2.2.1 Vztah sociální a hospodářské politiky.....	25
2.2.2 Cíle, nástroje a metody sociální politiky EU	26
2.3 SOCIÁLNÍ BEZPEČÍ A PŘÍSTUPY V POJETÍ SOCIÁLNÍ POLITIKY	28
2.4 PRINCIPY SOCIÁLNÍ POLITIKY	28
2.5 CÍLE A FUNKCE SOCIÁLNÍ POLITIKY	30
2.6 OBJEKTY A SUBJEKTY SOCIÁLNÍ POLITIKY.....	31
2.7 SOCIÁLNÍ OCHRANA, PILÍŘE SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ A REFORMY	32
3 SOCIÁLNÍ POMOC A HMOTNÁ NOUZE	34
3.1 ŽIVOTNÍ A EXISTENČNÍ MINIMUM	36
3.2 DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI	37
3.2.1 Motivační mechanismy klientů v hmotné nouzi	38
3.2.2 Výše příspěvku na živobytí a posuzování příjmu	39
3.2.3 Již zrušené motivační prvky.....	39
3.2.4 Veřejná služba	40
3.3 ZMĚNY MOTIVAČNÍCH MECHANISMŮ KLIENTŮ V HMOTNÉ NOUZI OD 1. LEDNA 2012	41
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	44

4.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	44
4.2	CÍL VÝZKUMU	44
4.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY A VĚCNÉ HYPOTÉZY	45
4.4	VOLBA VÝZKUMNÉ STRATEGIE	47
4.5	TECHNIKA SBĚRU DAT	47
4.5.1	Předvýzkum.....	47
4.6	VÝZKUMNÝ VZOREK A ZPŮSOB VÝBĚRU RESPONDENTŮ.....	48
4.7	PRŮBĚH SBĚRU DAT.....	49
4.8	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	49
5	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....	50
5.1	SEKUNDÁRNÍ ANALÝZA DAT PŘÍJEMCŮ DÁVEK V HMOTNÉ NOUZI	50
5.2	VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	54
5.3	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	83
6	ZÁVĚR.....	86
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	89
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ.....	92
	SEZNAM TABULEK.....	93
	SEZNAM GRAFŮ	95

ÚVOD

Ve své diplomové práci bych se ráda dotkla problematiky nezaměstnanosti a vlivu legislativních změn na motivaci klientů, vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi, k pracovní aktivitě.

Současná hospodářská recese postihla určitou měrou všechny světové ekonomiky. Ekonomiky evropských zemí jsou propojené a vyžadují koordinované úsilí k překonání krize. Za klíčové se považuje řešení dopadů do oblasti trhu práce a zaměstnanosti.

Kvalita zaměstnání se odráží v kvalitě života jednotlivců, jejich vyšším postavení na sociálním žebříčku. Prestiž, přiměřená úroveň a kvalita lidského kapitálu je totiž nejlepší ochranou před dopady ekonomické recese a je také řešením k jejímu překonání.

Dlouhodobá nezaměstnanost má důsledky pro nezaměstnané jedince, ale i pro společnost. Vznikají zvýšené nároky na státní rozpočet, narůstají sociálně patologické jevy a nestabilita společnosti. Proto se dlouhodobá nezaměstnanost ocitá v centru pozornosti a je chápána jako ekonomicky a sociálně nežádoucí jev. Dlouhodobá nezaměstnanost je považována za vstupenku do světa chudoby a nouze a uvádí rodiny do dluhů. V případě, že přesáhne chudoba míru sociální a politické únosnosti, vyvolává násilí. Čím déle člověk setrvává ve stavu nezaměstnanosti, tím také klesá pravděpodobnost návratu do placeného zaměstnání.

Hlavním cílem politiky zaměstnanosti ve vyspělých průmyslových zemích je redukce dlouhodobé nezaměstnanosti. Proto všechny aktivity mají jedno společné a tím je zabránění odcizení se dlouhodobě nezaměstnaných způsobu života, hodnotám a aktivitám hlavního proudu společnosti.

Cílem mé diplomové práce je studie zaměřená na dlouhodobou nezaměstnanost a její dopad na člověka, na aktivizaci, subjektivní motivaci a snahu klientů pobírajících dlouhodobě dávky v hmotné nouzi k pracovnímu uplatnění.

Moje diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. První - teoretická část - vychází z mého studia odborné literatury, příslušných právních předpisů a je rozdělena na tři části. V první kapitole se věnuji práci, zaměstnanosti a nezaměstnanosti, jejímu fenoménu, jevy s ní spojenými a v neposlední řadě významu práce v životě člověka, jeho motivaci k zaměstnání a cílům státní politiky zaměstnanosti.

Druhá kapitola se zabývá sociální politikou zemí Evropské unie a České republiky a zaměstnaností, vývojem sociální politiky, principy, cíli, objekty, subjekty, vztahy mezi hospodářskou a sociální politikou, sociální ochranou, reformami a sociální péčí. Třetí kapitola je věnována sociální pomoci, životnímu a existenčnímu minimu, dávkovému systému pomoci v hmotné nouzi, dobrovolnické a veřejné službě a Sociální reformě I.

Praktickou část své diplomové práce jsem začala vysvětlením pojmu motivace, stanovením problému a připomenutím cíle své práce, kterým je zjistit, jakým způsobem ovlivňuje vývoj legislativy subjektivní motivaci klientů, evidovaných na úřadě práce jako uchazeče o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi, k pracovní aktivitě. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření. V další kapitole pracuji s daty získanými v dotazníkovém šetření. V závěru vyhodnocuji výsledky výzkumu, který jsem prováděla na respondentech evidovaných na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PRÁCE, ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Dle Tomeše vzniká zaměstnanost i nezaměstnanost na trhu práce, to znamená v prostředí, kde se střetává poptávka a nabídka specifického zboží a tím je pracovní síla. Tato pracovní síla má svoji specifickou v tom, že ji nelze oddělit od jejího tvůrce, kterým je člověk, na rozdíl od jiného druhu zboží. Realizace této pracovní síly však není závislá pouze na trhu práce, ale důležitým prvkem je zde také člověk, na kterém závisí, zda tuto práci za daných podmínek přijme. Velmi důležitou součástí hodnoty pracovní síly je její kvalifikace, kdy záleží na jejím vzdělání, zkušenostech a schopnostech. Pracovní síla proto vyžaduje specifické podmínky fungování trhu práce, které zajišťuje stát pomocí svojí politiky zaměstnanosti (Tomeš et al., 2009, s. 206).

1.1 Práce

Práce má funkci ekonomickou, ale také seberealizační, osobnostně konstitutivní a má velký význam pro štěstí a zdraví člověka, což však člověk poznává až teprve v okamžiku její ztráty.

1.1.1 Práce jako přírodní i kulturní aktivita

U člověka je pocit potřeby práce již od vzniku neolitické společnosti. Tato potřeba procházela v Evropě po celé duchovní dějiny a dnes s automatizovanou výrobou pomalu zaniká. Tak jako zaměstnanost pomalu ustupovala, začíná se dostávat do popředí požadavek na zpřírodnění lidské kultury, kdy bude docházet postupně k vytváření nových pracovních příležitostí. Ukazuje se totiž, že nedostatek komplexních přírodních podnětů u dospívajících dětí, může natrvalo poškodit formování lidské osobnosti.

Buchtová říká, že od začátku kultury existují pouze dva základní zdroje bohatství. Tou první je přirozená aktivita a druhou aktivita sociokulturní, která je původem ostatních statků, a kterou nevytváří příroda. Neměly by se přehlížet přírodní a lidské účinky při pohledu na práci. Přesto však, že je práce pro člověka namáhavá, vyčerpávající a časově náročná, zajišťuje mu také pocit uspokojení, osobní rozvoj a dává jeho životu smysl. Práce jako přírodní i kulturní aktivita odpovídá biologické potřebě člověka udržovat bytostné síly. Přináší mu obživu, uznání společnosti, pocit sebeúcty a udržuje také jeho duševní a fyzické zdraví. Práce formovala nynějšího člověka i kulturu, ale pokud bude ponechána spontánnímu vývoji, mohla by být i tím, co člověka i kulturu zničí (Buchtová, 2002, s. 11-15).

1.1.2 Význam práce a zaměstnání pro člověka

V naší kultuře je práce hluboce zakotvena, a to jak v uspořádání naší společnosti, tak i v psychice člověka. Není důležitá pouze práce, ale práce placená, neboli práce v zaměstnání (Mareš, 1994, s. 56).

Práce vytváří pole strukturovaných kontaktů, umožňuje potkávat jiné lidi a uzavírat přátelství. Každý jednotlivec může při zvládnutí svých pracovních úkolů objektivizovat své schopnosti a získat odborné kompetence. Při skupinové práci se zase člověk hodnotí a srovnává s ostatními. Člověk při té které práci potřebuje určité znalosti, schopnosti, dovednosti a rozvíjí se tím jeho osobní lidská identita. Práce určuje u člověka začátek a konec jeho ekonomické aktivity. Dětem, které vychováváme, ukazujeme práci platné hodnoty, dáváme jim osobní příklad a poskytujeme jim možnost nápodoby a ztotožnění. Buchtová říká, že v naší kultuře je ztráta práce velkým zásahem do života lidí. Člověk, který se ocitne dlouhodobě bez práce, se dostává mimo realitu, zmocňuje se ho strach z nejistoty v budoucnosti, začne pochybovat o vlastních schopnostech a považuje tuto událost jako svoje životní selhání (Buchtová, 2002, s. 92).

Dnešní vysoké tempo sociokulturních změn, které přetváří strukturu prostředí lidského života a na lidskou práci klade příliš flexibilní intelektuální nároky, jsou pro některou obtížněji vzdělavatelnou populaci nepřiměřené, frustrující, stresující a sociálně diskriminující. Tyto rychlé změny životních a pracovních podmínek v průběhu jednoho lidského života pak znehodnocují anticipativní obsah a smysl formativní práce lidské ontogeneze.

Jak uvádí Buchtová, dochází k tomu, že nejsou již předávány mladým tradiční hodnoty a zkušenosti jednak obecně lidské, společenské, ale i hodnota důvěrného kontaktu s přírodou. Proto dnešní mladá generace, která tráví veškerý volný čas na počítačích, trpí deprivací a dochází u ní k nevratné celoživotní deformaci lidskosti. Ztráta práce narušuje psychickou pohodu člověka, poškozují život jeho rodiny a klesá jeho životní úroveň. Psychologické výzkumy dlouhodobě nezaměstnaných lidí ukazují u těchto osob pokles sebevědomí, sebeúcty, objevuje se u nich pocit beznaděje, neužitečnosti a pokles sociálního statusu (Buchtová, 2002, s. 106).

Dle Brožové bude práce žádat od člověka víc, než bylo doposud obvyklé. Bude muset nést určitou míru rizika a odpovědnosti za svůj kariérní postup a tudíž i za celý svůj život v tomto *ekonomickém prostoru*. Všechny změny, které přicházejí, by se měly vnímat jako výzvy a nové možnosti využití. Jedinec by měl být flexibilní a stát se organizátorem vlastní

pracovní kariéry, což znamená i přizpůsobovat se podmínkám trhu práce (Brožová, 2003, s. 38).

1.1.3 Psychologické a zdravotní důsledky dlouhodobé ztráty práce

Ztráta práce má dlouhodobé psychologické a zdravotní důsledky. Postihuje celou psychiku člověka. Chování těchto lidí je provázeno sociální izolovaností, ztrátou sociálních kontaktů a uzavíráním se do sebe. Do struktury lidské přirozenosti totiž patří potřeba práce a dostatečně dlouhé a společensky oceňované tělesné a duchovní aktivity. Výzkumy prokázaly, že beznadějný boj spojený s pocity bezmocnosti a viny může přivést některé lidi až k sebevraždě. Někteří se s touto tíživou situací vyrovnají tak, že postupně otupí a přizpůsobí se takto sníženému standardu. Každý ztrátu práce zvládá individuálně, neboť je to podmíněno řadou faktorů, hlavně odolností jedince vůči psychické zátěži vůbec. Je však velice důležitý také věk jedince, pohlaví, dosažení kvalifikace, rodinné zázemí a finanční možnosti. Práce je základní podmínkou lidské existence.

Většina lidí má vztah k práci i k pracovišti a porušením tohoto vztahu bývá člověkem považováno jako separace a ztráta, což má za následek rovněž také řadu somatických i psychologických problémů. Nejdříve je ztráta prožívána jako šok, nastává pocit beznaděje, apatie až rezignace. Po té následuje optimistický pohled na svět a jedinec se snaží znovu získat práci. Pokud však jsou pokusy neúspěšné, znovu následuje pocit strachu a rezignace, který končí stavem, kdy jej dotýčný bere jako nezaměnitelný osud. Po šesti měsících nezaměstnanosti se dostávají u člověka poruchy spánku, celková labilita, stavy deprese, ztráta dlouhodobých cílů a dochází k trvalým následkům v psychice člověka. Začíná se objevovat pasivita, která pak brání novému uplatnění na trhu práce (Buchtová, 2002, s. 129).

1.2 Zaměstnanost a nezaměstnanost

Sociální postavení obyvatel výrazně ovlivňuje vývoj trhu, a proto je vždy v centru pozornosti tvůrců i realizátorů systému sociální ochrany obyvatelstva. Vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti byl na českém trhu práce ovlivněn ekonomickým a demografickým vývojem. Jak říká Krebs (2007, s. 296), v ČR do roku 1990 trh práce neexistoval.

Nezaměstnanost má značný vliv na společenský život i na život nezaměstnaných. Klesá nejen jejich životní úroveň, ale má i důsledky na jejich každodenní život, společenské vztahy a hodnoty. Ztráta zaměstnání způsobí sociální izolaci, ale také pocity bezmoci. Je však také známo, že čím jsou lidé déle bez zaměstnání, tím se zmenšuje jejich naděje

si práci najít, a proto se zvyšuje i délka dlouhodobé nezaměstnanosti. Lidé se postupně ocitají v pasti chudoby, jsou odkázáni na sociální dávky a jsou ohroženi sociálním vyloučením (Mareš, 2002, s. 82).

Nezaměstnanost je velmi složitý a většinou nedobrovolný jev, který nelze globálně hodnotit, neboť k jejímu řešení je nutno mít velké množství potřebných dat. K nezaměstnanosti je možno přistupovat z různých hledisek. Můžeme ji považovat jako výraz toho, jakým způsobem je v zemi organizováno a řízeno zaměstnávání lidí, nebo ji můžeme považovat jako odraz nepersonálních tržních sil, kterými je ovládán lidský faktor. Je také možno ji považovat za důsledek určitých dispozic, schopností a postojů člověka (Krebs et al., 2007, s. 290-291).

Vysoká míra nezaměstnanosti nepříznivě ovlivňuje společenské klima, zhoršuje hospodářskou situaci státu, spokojenost a zdraví lidí. Z důvodu nezaměstnanosti dochází ke vzniku určité rizikové skupiny lidí, která je bez kvalifikace a pracovních dovedností, žije tedy mimo pracovní trh a je trvale závislá na systému podpor.

1.2.1 Historický vývoj do roku 1989

Jak uvádí Tomeš, s problémy spojenými se zaměstnáváním se setkáváme již v antice a po celý středověk. Masová nezaměstnanost se zrodila po rozkladu feudálních vztahů a ve střední Evropě po náboženských válkách. V 17. a 18. století bylo v Čechách velké množství tuláků a začala represivní politika vůči žebrákům. Začali se rozlišovat práce schopní a práce neschopní žebráci, kterým se přiznávalo právo žebrat. O chudé pečovala církev a to až do vydání dvorského dekretu, kdy byla uložena povinnost starat se o chudé vrchnosti obcí. V Čechách se od 19. století čím dál více prosazovala zásada, že chudinská péče má být spjata s domovským právem. Fond na podporu chudých rodin a opuštěných dětí zřídil na počátku 20. století František Josef I. Tato křesťanská filantropie hraje důležitou roli ve veřejnoprávní sociální správě dodnes (Tomeš, 2010, s. 276).

V tomto období se pod vlivem historických podmínek v 19. století usilovalo o zmírňování sociálních tvrdostí provázejících vývoj na trhu práce. Novodobá hospodářská politika zařadila úroveň zaměstnanosti mezi sledované cíle. Vývoji nezaměstnanosti není ponechán volný průběh, ale je vnímán jako porucha, která představuje sociální a politický problém. Cílem v této době bylo dosažení plné zaměstnanosti.

Buchtová uvádí, že moderní historie sociálně psychologických výzkumů nezaměstnanosti začíná s velkou hospodářskou krizí ve 30. letech 20. století, kdy nabyla nezaměstnanost nebyvalé úrovně. Žádný stát, ani ten nejvyspělejší, nebyl na řešení nezaměstnanosti připraven. Tyto následky nezaměstnanosti se staly jednou z hlavních příčin sociálně politických a národně politických neúspěchů vývoje společnosti. V naší zemi tato nezaměstnanost dosáhla vrcholu v roce 1933. Postihla kolem 3 milionů občanů ČSR a stala se tak jednou z nejvíce postižených zemí. Od té doby se nezaměstnanost stala jedním z prioritních témat hospodářské politiky (Buchtová, 2002, s. 38).

K zásadním změnám politického i sociálně-ekonomického vývoje tehdejšího Československa došlo na počátku padesátých let, kdy postupným přebíráním sovětských vzorů a budováním socialismu došlo i ke změně postojů k právu na práci, zaměstnanosti i nezaměstnanosti. Byla prosazována stoprocentní zaměstnanost, a tudíž nezaměstnanost vůbec neexistovala. Bylo zaručeno právo na práci, ale také povinnost pracovat. V této době byla velká spojitost mezi národními výbory a podniky, které spolupracovaly na úseku péče o pracovní síly. Tento systém způsobil přezaměstnanost a nízkou produktivitu práce, což mělo za následek vysoké ceny zboží.

V šedesátých letech na základě reformy došlo ke zrušení povinnosti být zaměstnán, avšak každý, kdo nebyl zaměstnán, měl za povinnost prokázat, z jakých zdrojů žije, jinak byl považován za příživníka a byl trestně stíhán. V roce 1968 se odborníci snažili prosadit změny v oblasti politiky zaměstnanosti a bylo zřízeno Ministerstvo práce a sociálních věcí. K žádným velkým změnám však nedošlo.

1.2.2 Období po roce 1989

K zásadním změnám došlo po listopadu 1989, kdy tato brzdicí přezaměstnanost zatěžovala transformaci podniků. V minulém období bylo uplatňováno plánování pracovních sil, což nyní vystřídal trh práce. S probíhající privatizací rostla i nezaměstnanost. Důsledkem těchto ekonomických i společenských změn se stala nezaměstnanost novým fenoménem a státní správa stála před zcela novými problémy.

Na základě analýzy problematiky nezaměstnanosti ve vyspělých evropských zemích hlavně ve Spolkové republice Německo a Velké Británii, kterou provedla federální vláda, došlo k zásadním opatřením v této oblasti. Byly zřízeny úřady práce a přijat zákon o zaměstnanosti. Zavedením podpory v nezaměstnanosti, jejíž výše byla stanovena jako u nemocenských dávek, však došlo k vytvoření sociální pasti, neboť dávky v nezaměstnanosti byly

vyšší než minimální mzda. Toto bylo rychle napraveno novelou zákona o zaměstnanosti. Do roku 1997 však nedošlo k žádnému dramatickému nárůstu nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti nepřesahovala 4 %, čímž se dosáhlo toho, že byla u nás nejnižší nezaměstnanost z postkomunistických zemí. Následné roky však začala nezaměstnanost rychle růst. Příčinou byla nepříznivá hospodářská situace u nás i v okolních státech, snaha o udržení nízké míry inflace, krachy některých podniků a další nepříznivé jevy (Tomeš et al., 2009, s. 208).

Dle Tomeše jsou důležitá opatření, která směřují k maximální možné úrovni zaměstnanosti. Jedním z nich je aktivní politika zaměstnanosti. Jedná se však o komplexní přístup, kdy hovoříme o propojení aktivních opatření politiky zaměstnanosti, vzdělávacích programů, daňových systémů, dávkových systémů a dalších lokálních programů (Tomeš, 2010, s. 275).

Ve druhé polovině devadesátých let přibýlo lidí dlouhodobě nenalézajících uplatnění na trhu práce a byly zjištěny negativní důsledky opakovaného neúspěchu při hledání práce pro osobní život, rodinu a zdraví. U těchto lidí sílil stres z finančního napětí, ztráceli životní orientaci a život pro ně ztrácel smysl. Dlouhodobá ztráta práce postupně oslabovala jejich důvěru v osobní i profesionální schopnosti.

1.2.3 Období 21. století

Začátkem 21. století se začalo propojovat pojetí *Aktivní státní politiky*, která je zaměřena na motivaci a podporu zaměstnávání lidí, na vytváření nových a udržení již existujících pracovních míst a udržení lidí v zaměstnání s pojetím *Pasivní státní politiky*, která se soustředí na péči o nezaměstnané. Začaly se spojovat výplaty dávek v nezaměstnanosti s veřejnými pracemi pro společnost a politika zaměstnanosti se pomalu mění od péče o nezaměstnané k aktivním formám podpory zaměstnanosti. K řešení zaměstnanosti slouží systém cílených programů, což je soubor opatření ke zvýšení možnosti osob uplatnit se na trhu práce. Na financování těchto programů se využívají strukturální fondy EU.

Naše republika připravovala od roku 1999 národní akční plány zaměstnanosti dle metodiky EU, které byly nejdříve připravovány na rok, později byly tříleté. Tyto plány jsou od roku 2008 součástí Národního akčního plánu sociálního začleňování ČR na roky 2008-2010. Tento stanovil cíle, na základě cílů členských států EU, v boji s chudobou a sociálním vyloučením (Tomeš, 2011, s. 109).

1.3 Dělení nezaměstnanosti

Dle Mareše se v naší společnosti očekává, že pro každého práce schopného jedince, je normálním stavem udržet si stálé zaměstnání. V případě jeho ztráty bude každý usilovat o to, aby si co v nejkratší možné době aktivně hledal zaměstnání nové. Proto lze nezaměstnanost rozlišit dle různých příčin a dalších charakteristik, a to:

Frikční nezaměstnanost - jedná se o normální změny zaměstnání a nezaměstnanost bývá ve většině případů krátkodobá. Čas k hledání práce se prodlužuje tím víc, čím je přijatelnější systém podpor sociálního státu v nezaměstnanosti. Čím vyšší jsou příspěvky v nezaměstnanosti, tím se zvyšují nároky na úroveň mzdy, kterou je pracovník ochoten v nabízeném zaměstnání akceptovat.

Strukturální nezaměstnanost - zde mluvíme o ztrátě zaměstnání z důvodu rozpadu neefektivních podniků, institucí nebo zrušením umělé přezaměstnanosti. Lidé, kteří tímto způsobem přišli o práci, se vyznačují určitým věkem, zkušenostmi, dovednostmi a kvalifikací. Do této nezaměstnanosti mohou upadnout i vysoce kvalifikovaní pracovníci, kteří mají za sebou dlouhou kariéru s bohatými zkušenostmi a znalostmi, a kdy tato kvalifikace již není na trhu potřebná.

Cyklická a sezónní nezaměstnanost - jedná se o nezaměstnanost způsobenou tím, že není na trhu dostatečná poptávka po zboží. To se projevuje například ve stavebnictví, zemědělství a dalších.

Skrytá nezaměstnanost - je to forma nezaměstnanosti, kdy nezaměstnaná osoba nehledá práci a ani jako nezaměstnaná se neregistruje.

Neúplná zaměstnanost a nepravá nezaměstnanost - o neúplné zaměstnanosti mluvíme v případě zkrácené pracovní doby nebo sdílením pracovního místa, kdy o jedno pracovní místo se dělí dvě osoby. Osoby, které jsou nezaměstnané, ale práci si nehledají, neboť se snaží vyčerpat v plném rozsahu nárok na podporu v nezaměstnanosti, řadíme do tzv. nepravé nezaměstnanosti. Do této skupiny řadíme i osoby, které se registrují jako nezaměstnané, ale zároveň na černo pracují (Mareš, 2002, s. 17-21).

1.3.1 Skupiny ohrožené nezaměstnaností

Dle Mareše dlouhodobá nezaměstnanost nepostihuje stejnou mírou všechny sociální kategorie. Některé skupiny osob jsou z tohoto hlediska rizikovější než jiné (Mareš, 2002, s. 95).

Jak říká Buchtová, jsou určité charakteristiky, jako je věk, zdravotní stav, vzdělání, pohlaví a příslušnost k určité etnické skupině, kterými je podmíněno uplatnění člověka na trhu práce. Proto nezaměstnanost ohrožuje určité skupiny populace. Právě na ně musí být zaměřena politika zaměstnanosti. Do této skupiny patří mladí lidé, ženy s malými dětmi, zdravotně postižení občané, staří lidé, lidé s nízkým vzděláním, romské etnikum a imigranti (Buchtová, 2002, s. 109).

1.4 Dlouhodobá nezaměstnanost

Dlouhodobá nezaměstnanost je závažným problémem na trhu práce a je často spojována s nedostatečnou motivační funkcí systému sociální ochrany při poskytování sociálních dávek, jejichž výše může přesáhnout dosažitelný pracovní příjem. Především u lidí s nízkou kvalifikací a větším počtem dětí. Kotýnková uvádí, že problém dlouhodobé nezaměstnanosti nevyřeší ekonomický růst a tvorba nových pracovních míst. Dlouhodobě nezaměstnaní ztrácejí pracovní návyky, čímž klesá jejich zaměstnatelnost, a část z nich nemá zájem pracovat, neboť jim tento stav vyhovuje. Jeden z důvodů je také, že zaměstnavatelé nemají zájem zaměstnávat dlouhodobě nezaměstnané, neboť obsazují místa nově vstupujícími na trh práce nebo cizinci (Kotýnková, 2007, s. 53).

Dlouhodobá nezaměstnanost je podle Mezinárodní organizace práce definována jako nezaměstnanost delší než 12 měsíců. Jedná se o druh nezaměstnanosti, který má negativní vliv na ekonomiku, neboť podpora nezaměstnaných přináší velké zatížení státního rozpočtu. U těchto nezaměstnaných je již vyčerpána podpora v nezaměstnanosti, jsou již vypláceny dávky v hmotné nouzi a dochází k sociálnímu vylučování, což je důsledkem strukturálních změn, které jsou doprovodným jevem sociálně-ekonomického vývoje. Tyto strukturální změny se odehrávají hlavně na trhu práce a v jejich důsledku dochází k dlouhodobě nízkým příjmům, nízké kvalitě zaměstnání a dlouhodobé nezaměstnanosti. Dlouhodobě nezaměstnaní ztrácí kvalifikaci, pracovní návyky, sebedůvěru, sebeúctu a jsou ohroženi

i sociální izolací. Základním nástrojem na ochranu obyvatelstva před chudobou a sociálním vyloučením je podpora přístupu k zaměstnání.

1.4.1 Patologické jevy spojené s dlouhodobou nezaměstnaností

Dle Mareše bylo prokázáno, že s délkou nezaměstnanosti klesá rovněž pravděpodobnost návratu do placeného zaměstnání. Osoby, které byly nezaměstnané déle než 15 měsíců,

si zaměstnání hledají obtížněji. Dlouhodobá nezaměstnanost je chápána jako ekonomicky a sociálně nežádoucí jev, který představuje velký problém, a to jak pro tohoto nezaměstnaného jedince, tak i pro celou společnost. Při dlouhodobé nezaměstnanosti příjem nepokrývá základní potřeby rodiny, která se tak dostává do dluhů a do světa chudoby a nouze (Mareš, 2002, s. 42).

Při ztrátě zaměstnání dochází k sociální izolaci, neboť v průběhu zaměstnání jedinec přicházel s ostatními do různých sociálních kontaktů, které pramenily ve sdílení společných životních zkušeností, a které pak již nejdou nahradit ani nabytým volným časem. Po ztrátě práce jsou lidé stigmatizováni ztrátou zaměstnání a snaží se zaměstnaným lidem vyhýbat. Vyhýbají se však i těm, kdo jsou nezaměstnaní, neboť je to pro ně depresivní. Procento dlouhodobé nezaměstnanosti je stále vysoké a toto má nežádoucí vliv na celou společnost.

Jak uvádí Buchtová, dochází však i ke ztrátě úcty k politickým stranám a autoritám. Velmi úzké je sepětí různých problémů, např. zdravotních, zneužívání drog, nezaměstnanosti. Nezaměstnanost se tak ukazuje spíše jako problém psychologický a sociální než problém ekonomický. Společenský dopad nezaměstnanosti je komplexní, neboť oslabuje adaptační schopnosti člověka, společnosti a ekonomického systému jako celku. Velké množství mladých lidí, u kterých se projevuje zvýšený výskyt sociálně patologických jevů, je základem budoucího negativního vývoje společnosti (Buchtová, 2002, s. 119).

2 SOCIÁLNÍ POLITIKA A ZAMĚSTNANOST

Hlavním cílem státní sociální politiky zaměstnanosti je zabezpečit právo na zaměstnání všem občanům, kteří mají na území republiky trvalý pobyt. Právo na zaměstnání vyplývá z článku 26 Listiny základních práv a svobod, kde je zakotveno právo na svobodnou volbu povolání a přípravy na ně. Aplikace sociální politiky v praxi je odvozována od sociálních práv v mezinárodním kontextu a její konkrétní realizace je významným momentem všeobecného postoje k lidským právům (Durdisová et al., 2005, s. 7).

Tomeš říká, že ekonomicky globalizovaný svět musí sociálně regulovat trh. Ve světě velkých sociálních rozdílů se ekonomika a společnost rozvíjí pomaleji, a proto je Evropa motivována pro boj s chudobou a prosazováním plné zaměstnanosti, jako hlavního nástroje proti sociálnímu vylučování (Tomeš, 2011, s. 236-237).

Při tomto procesu komunikační globalizace dochází k tomu, že svět se stává v prostorovém i časovém smyslu menší, sociální problémy chudých států jsou zřetelnější a úrovně některých bohatých států zvyšují migraci. Proto se rozvíjí politika sociální soudržnosti a mezinárodní pomoci. Sociální politiku musíme vnímat jako celek s četnými komplikovanými vnitřními vazbami, ale i s vazbami na ostatní prvky společenského systému. Jsou jí vlastní určité společné znaky a je specifická v každé zemi. Sociální politika je významným činitelem spoluvytvářejícím dynamiku a charakter života společnosti. Přesto, že se s tímto termínem setkáváme v každodenním životě, není vůbec jednoduché mu rozumět.

Dle Krebse je vnímání sociální politiky velice rozličné, neboť ji ovlivňuje historická determinace, její souvislost se společenským okolím, působí v ní mnoho subjektů a je také vystavena tlakům politických sil ve společnosti. Z těchto všech uvedených důvodů je problematická nejen teoretická, ale i praktická aplikace sociálně-politických opatření. Aktivita sociální politiky směřují ke zlepšení základních životních podmínek obyvatelstva, tedy k zabezpečení „sociálního bezpečí a sociální suverenity“ v rámci daných hospodářských a politických možností země (Krebs et al., 2007, s. 20-25).

Keller uvádí, že se stále obtížněji slučují priority vnitřní a zahraniční politiky. Vnitřní politika je vedena v duchu udržení dosaženého stupně koheze. Hlavním cílem zahraniční politiky pak bývá zvyšování konkurenceschopnosti země za jakoukoliv cenu. Sociální stát má proto důležitou roli, neboť zajišťuje, že nikdo nemůže být ve své existenci ohrožen úsilím jiných při snaze o dosažení soukromého zisku. Svoboda jedněch nemůže vést k absolutní závislosti druhých. Sociální stát v tomto případě doplňuje princip dravé konkurence o prin-

cip sociální ochrany těch, kteří z různých důvodů v této konkurenci neuspějí. V tomto případě je sociální stát nezbytným předpokladem toho, aby moderní společnost mohla brát vážně hesla o svobodě a volnosti lidí, i když je založena na tržní ekonomice (Keller, 2005, str. 12).

Sociální, kulturní a politický vývoj v celém období po ukončení druhé světové války až po současnost ovlivňuje realizace welfare state. Vyznačuje se tím, že stát přebírá na sebe sociální jištění obyvatelstva, má za cíl omezit výrazné sociální nerovnosti, snížit chudobu a nezaměstnanost, čímž zajišťuje spravedlivější rozdělení bohatství země. Tato realizace má však i stinnou stránku, neboť je velice náročná na ekonomické zdroje. Toto má často negativní dopady na širokou vrstvu obyvatelstva, což se projevuje hlavně ve vysokých daňových sazbách. Proto se názory na roli státu v současné době mění. Opouští se široce rozvětvená státní péče a zdůrazňuje se myšlenka post-welfare state. To znamená silný stát, který stanovuje pravidla a normy chování sociálních subjektů, garantuje minimální sociální ochranu občanů a podporuje jejich samostatné sociální chování (Krebs et al., 2007, s. 88).

2.1 Sociální práva

Absolutním lidským právem je právo na život, které je v praxi realizováno pomocí sociálních práv. Tomeš uvádí, že vše, co se v sociální politice činí, musí respektovat právo člověka na svobodu, důstojnost a definovaná lidská práva (Tomeš, 2011, s. 28).

Sociální politika v praktické aplikaci je odvozována od sociálních práv v mezinárodním kontextu. Konkrétní realizace sociální politiky je prováděna pomocí sociálních systémů, které jsou významným momentem všeobecného postoje k lidským právům. Tyto by měly být vždy chápány v celé jejich mnohotvárnosti a komplexně. Současný moderní sociální stát musí vnímat právní stát založený na občanské společnosti (Durdisová et al., 2005, s. 10-11).

Jak říká Koldinská a Štefko, sociální práva ani celkové úkoly sociálního státu nejsou tak přesné ani nemají tu moc, aby donutily zákonodárce vytvořit zvláštní druhy sociálních systémů. Velkou roli však hraje zásada rovného zacházení, kterou se snižují obtíže při vymáhání sociálních práv. V oblasti sociálních dávek jsou lidská práva čím dál tím víc důležitější. Zásada právního státu, rovnosti, sociální práva a ochrana vlastnictví tvoří základ právní ochrany. Důraz musí být kladen na zákonnou úpravu umožňující právní ochranu, neboť

sociální práva jednotlivcům mohou sloužit jen tehdy, pokud mají možnost tyto práva vymáhat (Koldinská a Štefko, 2011, s. 23).

Boučková říká, že základem sociálních práv je zabezpečit lidem ve společnosti podmínky pro seberealizaci a minimální úroveň lidského žití. Sociální práva jsou výrazem povinnosti lidské sociální solidarity. Cíle této sociální solidarity jsou naplňovány prostřednictvím sociální spravedlnosti, jejíž podstatou je konání státu, který vytváří zákony a opatření k zajištění určitých sociálních podmínek. Sociální práva jsou tak spjata s pozitivní legislativní činností veřejné moci (Boučková, 2009, s. 14).

2.2 Sociální politika Evropské unie

Evropská společenství vznikla hlavně jako ekonomické seskupení založené na volném pohybu zboží, kapitálu, pracovníků a služeb. V současné době je pro každou zemi Unie závazné mít vybudovaný systém sociálního zabezpečení. Struktura a organizace tohoto zabezpečení není jednotná, ale musí mít určité regulace, vyhovující volnému pohybu pracovních sil v rámci Unie. Tyto národní systémy sociálního zabezpečení se dělí na sociální pojištění a sociální pomoc. Záleží na jednotlivých zemích, který z těchto přístupů bude převažovat.

Tomeš uvádí, že v době vzniku Evropského společenství, nebyla sociální politika otázkou dne. Až teprve v osmdesátých letech 20. století se v tomto evropském prostoru nahromadily ekonomické problémy, rostla nezaměstnanost, a proto došlo v devadesátých letech na formulování strategických směrů dalšího vývoje (Tomeš, 2010, s. 160).

2.2.1 Vztah sociální a hospodářské politiky

Dle Brdka je sociální politika v evropských zemích úzce spjata s ekonomikou, neboť pro účinnou sociální politiku je důležitá její výkonnost, na které pak závisí vytváření prostředků pro sociální politiku. Výsledky hospodářské politiky závisí na tom, jak jsou lidé připraveni a motivováni k práci. Důležitou roli zde hraje také sociální ochrana občanů, neboť její příliš vysoká míra může vést k oslabování odpovědnosti za vlastní aktivitu a tím rozšiřovat okruh sociálně závislých lidí. Klíčem k odstraňování sociálních konfliktů a vyloučení ze společnosti není zvyšování sociálních podpor, ale větší nabídka kvalitnějších pracovních míst (Brdek, 2002, s. 13).

Sociální politika je velmi úzce spjata s hospodářskou politikou, neboť vytváří právní, věcné i institucionální předpoklady a podmínky pro hospodářský rozvoj a to hlavně aktivizaci

a kultivaci lidského potencionálu a tím i kvalitu elementárního faktoru ekonomického růstu. Výkonnost ekonomiky a hospodářská politika je nezbytná pro účinnou sociální politiku, neboť je základem financování výkonů sociální politiky a umožňuje tak její rozvoj. Proto lze říci, že sociální politika je politikou růstu. Bez ní není hospodářská politika vůbec možná, neboť její úspěšnost závisí na tom, jaké je celkové klima ve společnosti, které je utvářeno právě sociální politikou. Velice záleží na tom, v jakých podmínkách lidé žijí, kde bydlí, v jaké jsou fyzické a psychické kondici, jaké jsou mezi nimi vztahy a jaké hodnoty upřednostňují. Musíme si však uvědomit, že směřováním sociální politiky redistribucí příjmů ve prospěch sociálně slabých rodin, je řešena jednak tíživá finanční situace, ale zároveň je podporován růst kupní síly obyvatelstva i politická stabilita společnosti, což je předpokladem úspěšné hospodářské politiky (Krebs et al., 2007, s. 45).

2.2.2 Cíle, nástroje a metody sociální politiky EU

V souvislosti s postupným rozšiřováním evropské integrace vyvstává celá řada problémů, mezi kterými je rovněž příprava koncepce na další orientaci sociální politiky Evropské unie tak, aby vyhovovala podmínkám nového století. Cílem politiky zemí Unie na nadnárodní úrovni byla stabilizace politické moci.

Evropská unie usiluje o sociální soudržnost, sociální začleňování a bojuje proti sociální vyloučenosti. Toto svoje úsilí začleňuje do programů zaměstnanosti a vzdělanosti, které jsou neúčinnějšími v boji proti chudobě. Zároveň však také EU usiluje o to, aby došlo ke zmenšení rozdílů mezi chudými a bohatými regiony programy sociální soudržnosti. Vychází z toho, že velké ekonomické a sociální rozdíly mezi regiony jsou brzdou ekonomického a společenského rozvoje a podněcují nežádoucí mobilitu obyvatelstva (Tomeš, 2010, s. 263).

Cílem Evropské strategie zaměstnanosti je snižovat stále vyšší nezaměstnanost a dosáhnout podstatného a trvalého zvýšení míry zaměstnanosti. V Evropské unii souvisí právo na zaměstnání hlavně s právem na volný pohyb pracovníků, což je jedním ze základních pilířů Evropského hospodářského společenství založeného v roce 1957.

K dosažení těchto cílů byla použita Otevřená metoda koordinace, neboť politika zaměstnanosti je v suverenitě členských zemí (princip subsidiarity), a proto bylo potřeba najít koordinační nástroj. Základem této metody je skutečnost, že suverénní státy se dohodnou na cílech a na době, ve které je dosáhnou, a to takovou cestou, metodami a technikami, které jsou v daném státě běžné. Tímto byl zahájen tzv. lucemburský proces roku 1997,

zaměřený na politiku zaměstnanosti. Každý stát si vytvářel roční národní akční program k realizaci těchto cílů a podával pravidelně zprávy o plnění. Aby bylo vyhodnocování politik a reforem přesnější, tzv. cardfilský proces z roku 1997 změnil roční plány na víceleté. Vzhledem k odlišným potížím států, kdy některé se potýkají s vysokou mírou nezaměstnanosti a v jiných je relativně nízká, navázal na tyto procesy tzv. kolínský proces v roce 1999, který se soustředil na makroekonomický dialog s hospodářskými a sociálními partnery. Hlavním cílem bylo zvýšit soulad mezi vývojem mezd a monetární i fiskální politikou, a to za takových podmínek, aby bylo dosaženo příznivých podmínek pro stabilní ekonomický růst a vysokou zaměstnanost. Všechny tyto tři procesy se propojily a vznikl Evropský pakt zaměstnanosti v roce 1999, čímž došlo k formulaci jednotné strategie zaměstnanosti. V roce 2000 přijala EU v Lisabonu strategii nezaměstnanosti na léta 2001-2010. V této strategii byly stanoveny cíle, které se však brzy ukázaly příliš náročné a došlo k jejich změně. Tato strategie byla upřesněna pro roky 2005-2010. Hlavní prioritou se stal hospodářský růst a zaměstnanost. K řešení výzvy 21. století, kdy Společenství chce dosáhnout plné zaměstnanosti, produktivity práce a sociální soudržnosti, vydala EU tzv. *Zelenou knihu*. Evropský trh by měl být pružnější a zároveň vytvářet maximální jistotu pro všechny, bez ohledu na formu pracovněprávního vztahu. Každoroční vyhodnocování Národních programů reforem v jednotlivých státech provádí Evropská komise, která zároveň vydává členským zemím i na základě vyhodnocení návrh doporučení (Tomeš, 2011, s. 99-103).

Za nejdůležitější z faktorů zvýšení zaměstnanosti je považováno vzdělávání a celoživotní vzdělávání. Vývoj na trhu práce lze ze strany státu ovlivňovat prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti, kdy jedním z jejich nástrojů jsou vzdělávací programy. Realizace těchto programů je však finančně náročná, a je tedy důležité znát jejich účinnost. Proto je v Evropské unii věnována velká pozornost hodnocení těchto vlivů (Sirovátka, 2007, s. 282).

Na období od roku 2007-2013 přišla Evropská komise s programem PROGRES, který koordinuje Otevřenou metodu koordinace pro oblast nezaměstnanosti, sociální ochranu a začleňování, pracovní podmínky, boj proti diskriminaci a rovnost mužů a žen. Hlavní směr je však zaměřen na zvýšené úsilí za sociální začleňování a proti sociální vyloučenosti (Tomeš et al., 2009, s. 266).

Dle Koldinské a Štefka je otevřená metoda koordinace citlivá k národním i regionálním specifikům a nechává členským státům potřebnou volnost rozšířit udržitelný sociální model, pokud je to možné, i když Evropský soudní dvůr se stále přiklání k myšlence,

že ekonomické cíle a potřeby trhu převažují nad sociálními. Sociální práva obsažená v Listině základní práv EU tvoří základ, na kterém stojí i dokumenty Otevřené metody koordinace a principy sociální ochrany zaručené jak Evropskou unií, tak i ostatními evropskými zeměmi (Koldinská, Štefko, 2011, s. 43).

Tomeš říká, že podstatou této reformy je dohoda suverénních států na cílech a na čase, ve kterém je dosáhnou. Ale každý svou cestou a takovými metodami a technikami, které jsou v tom daném státě běžné (Tomeš, 2011, s. 101).

2.3 Sociální bezpečí a přístupy v pojetí sociální politiky

Dle Krebse považujeme za základní obecnou charakteristiku člověka v životě sociální suverenitu a sociální bezpečí. O toto usiluje každý jedinec a v určité míře i společnost. Sociální suverenita a bezpečí jsou na sebe úzce vzájemně závislé, neboť člověk může být suverénní a výkonný, jedině tehdy, pokud v něm žije. Proto je smyslem sociální politiky zajišťovat a udržovat sociální suverenitu a bezpečí a omezovat sociální závislost a ohrožení.

V ČR máme dva přístupy v pojetí sociální politiky:

Širší pojetí - je významné pro dlouhodobé koncepční úvahy, souvisí s volbou typu sociální politiky a s tvorbou určitého sociálního programu. Takový přístup je náročný, ale potřebný, neboť nahlíží na sociální politiku jednak jako na systém s určitými a souvislostmi, ale také i s vazbami na společenské okolí.

Užší pojetí - je to přístup dílčí, který reaguje především na sociální rizika a eliminuje sociální tvrdosti, které souvisí s fungováním tržního mechanismu (Krebs et al., 2007, s. 24-25).

V sociální politice státu se odráží svoboda, právo, spravedlnost, solidarita, subsidiarita a participace. Jde o to identifikovat veřejný zájem a formulovat a prezentovat jej tak, aby došlo k uznání a uspokojení ve společenské praxi. V praxi to následně vypadá tak, že určitý veřejný zájem a uplatňování základních principů společnosti je politickým rozhodnutím, které se přemění v legislativním procesu na právní předpis (Tomeš et al., 2009, s. 24).

2.4 Principy sociální politiky

Sociální politika dle Krebse je činnost, která směřuje k ovlivňování sociální reality a přitom musí dodržovat určité postupy, principy a ideje, které jsou pro ni dané, a které se v ní promítají. Hlavním principem sociální politiky je sociální spravedlnost, která je však ozna-

čována jako pojem relativní a je třeba na ni pohlížet z více hledisek (Krebs et al., 2007, s. 28-29).

S naplňování ideje spravedlnosti souvisí sociální solidarita. Základem tohoto principu je nutnost harmonické spolupráce mezi lidmi. Solidaritu považujeme za výraz lidského porozumění, pospolitosti, vzájemné soudržnosti, ale také odpovědnosti.

Tomeš říká, že předmětem sociální politiky je vždy sociální solidarita, která reaguje na lidské potřeby. Indikátorem její efektivity je účinnost řešení sociální události, zabezpečení lidských práv, dosažení kvality života, míra sociální ochrany, sociálního začleňování a omezení sociálního vyloučení. Tato sociální solidarita vyplývá z cílů sociální politiky. Koncem 20. století dochází v této myšlence sociální solidarity ke změně a dostává se do popředí motivace. Proto v současné době sociální politika motivuje ke zvyšování kvalifikace, k sociální spokojenosti různými sociálními výhodami apod. Sociální solidarita se rozšiřuje o společenskou podporu lidského potencionálu, tedy zvýšit schopnost lidí řešit své problémy vlastními silami. Motivace, pomoc a péče zvyšuje odpovědnost člověka za budoucnost svou i celé své rodiny, a to s pomocí jiných nástrojů, než jsou pouze v sociálním zabezpečení a sociální pomoci (Tomeš, 2010, s. 194-195).

Sociální solidarita musí i v budoucnu vést vždy k sociální soudržnosti společnosti, k prevenci sociálních konfliktů a k zajištění lidsky důstojného života všem občanům. Sociální solidarita může však být i významným stimulem sociálně ekonomického vývoje a nástrojem k sociální soudržnosti společnosti, ale zároveň také i jeho překážkou. Dle Krebse se solidarita musí vnímat nejenom jako vzájemné porozumění a pomoc, ale i jako odpovědnost. Solidarita je totiž záležitostí těch, kdo z těchto solidárních fondů získávají, ale také těch, kdo do nich přispívají. Musí být proto aktivující a motivující a vést k sociální harmonii ve společnosti. Neměla by být nemotivující a parazitující. Cílem by tedy mělo být zajištění dávek osobám jen těm nejpotřebnějším a to nejúčinnějším způsobem a v takové míře, která nebude oslabovat jejich motivaci, ale překonávat tíživou sociální situaci. Sociální politika by měla v budoucnu kromě ochrany zdůrazňovat i aktivní prvky a fakt, že je i procesem kultivace člověka a přispívá k morálnímu profilu společnosti (Krebs et al., 2007, s. 32-33).

Kotýnková uvádí, že od druhé poloviny devadesátých let se začíná klást důraz na aktivní solidaritu, ve které se přerozdělování příjmů doplňuje o přerozdělování příležitostí k získání zaměstnání (Kotýnková, 2007, s. 5).

V moderní společnosti vzniká spojením principu odpovědnosti se solidaritou další princip a to princip subsidiarity. Ten vychází z přístupu k člověku jako osobnosti s jedinečnými schopnostmi, který je povinen nejdříve pomoci sám sobě, nemůže-li, musí mu pomoci rodina. Teprve na posledním místě nastupuje stát. Naplňování tohoto principu se musí uskutečňovat postupně a vyžaduje určitou výchovu obyvatelstva k převzetí vlastního zodpovědného sociálního jednání.

V demokratické společnosti je dána možnost každému podílet se neboli participovat na společenském životě, a to i na sociální politice. Tato participace je tedy dalším principem sociální politiky. Každému je umožněno podílet se bezprostředně na tom, co jeho život ovlivňuje. Tento princip je považován za dlouhodobý proces, při kterém dochází ke změně člověka jako subjektu sociální politiky k člověku, který je plnoprávným, odpovědným a respektovaným subjektem (Krebs et al., 2007, s. 36).

2.5 Cíle a funkce sociální politiky

Sociální politika je považována za společenskou činnost, která směřuje k ovlivňování sociální reality a prostřednictvím níž jsou prosazovány sociálně-politické cíle. Základním obecným cílem je zdokonalování životních podmínek lidí a rozvoj osobnosti člověka, a to zajištěním lidsky důstojných podmínek života a nových příležitostí všem. To znamená zajistit přístup ke vzdělání, k zdravotní péči na dostatečné kvalitní úrovni, zajistit rovný přístup k pracovním příležitostem, k možnosti získat přiměřené bydlení, ale rovněž garantovat minimální příjem ve vymezených a definovaných sociálních situacích. Všechny funkce sociální politiky se vztahují k člověku jako k pracovní síle, k člověku ve stavu nouze, k rodině, k pracovnímu kolektivu apod. Všechny funkce mají na jednotlivé objekty různý vliv a působí na společnost jako celek.

Jak uvádí Krebs, jednou z nejstarších funkcí je funkce ochranná, která řeší již vzniklé sociální problémy. Rozdělovací a přerozdělovací funkce neboli redistribuční patří k těm nejsložitějším a nejdůležitějším. Podle ní se projevuje sociální charakter společnosti, zmírňuje se nerovné postavení lidí a to v takové míře, jakou společnost uzná za žádoucí. V různých zemích a dobách je různá. Pokud je příliš vysoká míra přerozdělování, oslabuje podněty k práci a k podnikání. Přitom zase ale příliš nízká míra přerozdělení může oslabit stabilitu a rozvojové možnosti společnosti. S touto funkcí velmi úzce souvisí funkce homogenizační, která směřuje k zmírňování sociálních rozdílů v životních podmínkách jednotlivců a sociálních skupin a k odstraňování neodůvodněných rozdílů. Nejvíce se tato funkce pro-

jevuje v sociální pomoci nízko-příjmových skupin obyvatelstva, kdy dorovnáva jejich příjem do výše společensky uznaného minima. Další důležitou funkcí je funkce stimulační, která má podporovat a vyvolávat žádoucí sociální jednání jednotlivců i skupin, a funkce preventivní. Tato funkce se snaží předcházet nepříznivým sociálním situacím. Má zajistit, aby vůbec k těmto situacím nedocházelo (Krebs et al., 2007, s. 68-69).

Dle Kotýnkové se od poloviny devadesátých let začíná měnit náhled na funkce systému sociální ochrany a začíná se zdůrazňovat její motivační až donucovací funkce, která je založená na ztíženém přístupu k sociálním dávkám a v zavedení nástrojů ke stimulaci nezaměstnaných pro vstup na trh práce (Kotýnková, 2007, s. 5).

2.6 Objekty a subjekty sociální politiky

Objekty sociální politiky tvoří všichni obyvatelé země, ať už jednotlivci nebo určité skupiny. Sociální politika je hlavně orientována antropocentricky, neboť primárně musí být pozornost orientována na jednotlivce, na jeho osobnost, individualitu a jedinečnost, jeho základní práva, na lidskou důstojnost a svobodné rozvíjení osobnosti.

Subjekty sociální politiky jsou všichni ti, kdo mají schopnosti, předpoklady, vůli, zájem, možnosti a prostředky k určité sociální činnosti a chování a kdo ji může zároveň iniciovat a naplňovat. V současné době je nejsilnějším formalizovaným sociálním subjektem stát, který umožňuje její pojetí, obsah, cíle a úkoly. Důležitou roli v tomto směru hraje parlament, který vytváří a schvaluje legislativní opatření, která mají rozhodující význam pro sociální politiku státu a ostatních nestátních subjektů. Za konkrétní uskutečňování politiky v daném čase zodpovídá vláda a správní orgány. Důležitou zásadou je, aby si subjekty v sociální politice vzájemně nepřekážely, ale vzájemně se doplňovaly a byly k sobě z hlediska efektů komplementární (Krebs et al., 2007, s. 47-48).

Tomeš říká, že každý subjekt, který chce, aby byla jeho činnost úspěšná, si musí uvědomovat sociální souvislosti své hlavní činnosti a podle toho formulovat sociální cíle dle určité strategie a programu sociálního rozvoje. Všechny tyto ekonomické činnosti mají své sociální předpoklady a to jsou lidé, sociální podmínky, sociální prostředí, sociální normy a sociální důsledky (životní úroveň, inflace, nezaměstnanost apod.). Proto je důležitá cílená sociální politika, která má svoji strategii a taktiku (Tomeš et al., 2009, s. 172).

2.7 Sociální ochrana, pilíře sociálního zabezpečení a reformy

Prvky ohrožující ekonomickou a sociální existenci člověka jsou společensky velmi závažné. Při jejich řešení je nutná určitá společenská ochrana, neboť postižená osoba nebo její rodina nejsou schopni jejich důsledkům zabránit vlastními silami. Tento stav označujeme za sociální událost. Jedná se většinou o životní situace, které svým výskytem vyvolávají sociální napětí. Stát má zájem na stabilitě a sociálním klidu, neboť to je předpoklad ekonomického rozvoje. V evropských zemích jsou základní sociální události chráněny veřejnoprávními institucemi. Státy se mezi sebou liší pouze podmínkami, při kterých ochranu poskytují. Podmínky ochrany musí být dostupné všem občanům bez jakékoliv diskriminace. Po listopadu 1989 proběhla transformace naší společnosti jak po stránce ekonomické, tak i sociální, a byly položeny základy sociální politiky nového typu.

Na základě transformace společnosti byla přijata na počátku devadesátých let řada zákonů a systém sociálního zabezpečení se změnil na systém sociální ochrany obyvatelstva, který stojí na pilířích sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Sociální pomoc nastupuje tehdy, pokud není člověk sám schopen se o sebe postarat, není sociálně pojištěn a neplní podmínky na vznik nároku ze státního zaopatření (Krebs et al., 2007, s. 163-165).

V tomto období byla vytvořena záchranná sociální síť. Jejím základem byl scénář sociální reformy, který byl vypracován spolu se scénářem ekonomické reformy v roce 1990. Hlavním úkolem této záchranné sítě se stalo zajištění sociální průchodnosti ekonomické transformace ochranou obyvatelstva před chudobou při ztrátě zaměstnání. Zákonnou úpravou byly na počátku 90. let vytvořeny dva systémy v oblasti sociální pomoci a zaměstnanosti, které měly ochránit obyvatelstvo před propadem do chudoby při ztrátě zaměstnání - systém dávek sociální péče na zajištění sociální potřebnosti a systém dávek v nezaměstnanosti.

Kotýnková uvádí, že z vytvořené záchranné sítě s vysokou garancí sociálních příjmů ze všech částí sociálního zabezpečení, se vytvořila tzv. sociální past chudoby, která demotivovala příjemce dávek k hledání, přijetí a udržení zaměstnání. Proto se začala vytvářet nová pravidla pro poskytování dávek, která měla za cíl snížit ochrannou funkci a podpořit funkci motivační, popřípadě donucovací. Nejdůležitějším krokem v této oblasti bylo přijetí nových platných zákonů, a to zákona č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu a zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi (Kotýnková, 2007, s. 81-83).

K reformám sociálních soustav i jejich nástrojů dochází průběžně, neboť sociální ochrana se musí přizpůsobovat demografickým změnám a měnícím se ekonomickým a politickým podmínkám i způsobu života ve společnosti. Hlavně v době krize, kdy se veřejné finance dostávají do problémů z důvodu krachování podniků a nezaměstnanosti občanů, kteří nemají příjem a přestávají přispívat do systému. Výdaje veřejných financí se tak zvyšují o rostoucí počet dávek v nezaměstnanosti. Je nutno vycházet z toho, že tak jako ekonomika se musí přizpůsobit podmínkám trhu, musí se také přizpůsobovat sociální soustavy. Nejčastějším objektem sociálních reforem je přizpůsobení sociálního chování změněným podmínkám a prostředí. Skutečný efekt reforem se projeví někdy až za desítky let. Pokud mají být reformní programy úspěšné, musí vycházet z analýzy dosavadního vývoje a prognózy demografického a ekonomického vývoje na 20-30 let a musí být správně načasované. Reformovat soustavu je potřeba tehdy, pokud se stane ekonomicky a sociálně disfunkční, tedy přestává být dostatečně cílená na sociální potřeby obyvatelstva, dochází k prohlubování sociálních rozdílů, dostatečně nemotivuje obyvatelstvo k řešení sociálních problémů vlastními silami a dochází k vytváření sociálních pastí.

Durdisová říká, že sociální politika se vytváří společně v souvislosti s dalšími politickými, ekonomickými a mimo jiné i mravními normami. Proto je důležité, aby ekonomicky vyspělý stát zabezpečení sociálních cílů spolu se záměry společenských garancí zapracoval do příslušné právní úpravy tak, aby nemohlo být sociálních výhod zneužíváno a nevytvářel se tak prostor pro sociální parazitismus. Ideou takového státu by měla být symetrie pravomocí a odpovědnosti a měla by směřovat k sladování zájmů všech sociálních skupin (Durdisová et al., 2005, s. 7).

Keller upozorňuje na nová sociální rizika, které vidí v tom, že střední vrstvy obyvatelstva se začínají materiálně propadat. Od státu však pomoc očekávat nemohou, neboť jsou bohaté na to, aby mohly čerpat pomoc ze státu, a to buď formou pomoci bydlení, výplatou rodinných přídatků nebo sociálními dávkami. Úlevy na daních, jako ti nejbohatší nebo nejchudší, však také nemají. Proto začínají být těmito sociálními riziky čím dál víc ohroženy (Keller, 2011, s. 169).

Vývojem konkurence schopnosti státu a lidí dochází ke ztrátě loajality a důvěry zaměstnanců ve svou firmu, občanů ve svůj stát a jednotlivců ve vlastní rodinu a domácnost. Keller říká, že se jedná o velkou ztrátu hodnot, které jsou nevyčíslitelné a nenahraditelné. Ztrátu důvěry občanů ve svůj stát, ztrátu ochoty žen a mužů zakládat domácnost a rodinu se nedá kompenzovat jakoukoliv finanční částkou (Tamtéž, s. 180).

3 SOCIÁLNÍ POMOC A HMOTNÁ NOUZE

Sociální pomoc je jedním ze základních pilířů sociálního zabezpečení v České republice. Dle Potůčka je základní funkcí sociálního zabezpečení poskytnout jedinci či rodině ochranu a podporu v takových životních situacích, které ji vyžadují. Je to solidární pomoc v situacích, kdy občan nedokáže situaci řešit vlastními silami (Potůček, 1995, s. 72-73).

Smyslem sociální pomoci je podle Adema prevence vzniku patologických situací u osob, které nemají zajištěn žádný příjem, pomoc při získání zaměstnání, snížení rizika sociálního vyloučení ohrožených osob a podpora soběstačnosti. Tento systém sociální pomoci se opírá o tři pilíře a to finanční pomoc, sociální pomoc a pomoc zaměřená na znovu začlenění osob na pracovní trh. Tyto pilíře by měly být zastoupeny v rámci intervence v odpovídající míře, neboť jinak by mohla být účinnost tohoto systému narušena (Adema, 2006, s. 6-14).

V samotné preambuli ústavního zákona č.1/1993., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je deklarován princip nedotknutelnosti hodnot lidské důstojnosti a svobody. Česká republika je popisována jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, a jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti. V souladu s ustanovením čl. 3 Ústavy ČR je Listina práv a svobod, která byla vydána usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., se v ustanovení článku 30 přiznává každému, kdo je v hmotné nouzi, právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.

Základními životními podmínkami pro účely pomoci v hmotné nouzi se rozumí základní podmínky biologické, psychické a sociální. Právo na poskytnutí pomoci však neznamena automaticky nárok na peněžitou dávku nebo jiné věcné plnění v rámci systému pomoci v hmotné nouzi. Sociální pomoc v České republice zahrnuje péči o rodinu a děti, občany těžce zdravotně postižené, staré občany, kteří potřebují zvláštní pomoc a občany společensky nepřizpůsobivé. Služby sociální pomoci jsou jednou z nejvýznamnějších oblastí, které výrazně ovlivňují podmínky života občanů v nouzi.

Od ledna 2007 došlo k zásadním změnám v poskytování pomoci osobám ve stavu hmotné nouze. Zákon č.111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi zrušil dosavadní zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. Tento zákon byl koncipován tak, aby osobám s nedostatečnými příjmy byla pomoc zabezpečena, ale aby byla rovněž zajištěna jejich

motivace a stimulace k soběstačnosti a aby docházelo k odstraňování závislostí na sociálních dávkách.

Jak uvádí Kotýnková, cílem těchto opatření bylo vytvořit systém sociální pomoci tak, aby odpovídal podmínkám a potřebám demokratického státu s tržní ekonomikou, kde není občan pouze pasivním objektem, ale aktivním objektem, který má právo na pomoc při překonávání obtížných sociálních situací (Kotýnková, 2007, s. 82).

Je však třeba vždy garantovat základní lidská práva občanů. Vždy se jedná o individuální posouzení, neboť jednotlivé případy sociální pomoci jsou specifické a obtížně je lze postihnout celostátně platnými jednotnými pravidly pro měření a hodnocení hmotné nouze. Jedná se o velice citlivou roli a profesionální přístup sociálního pracovníka, který je zárukou efektivní sociální pomoci organizované státem i samosprávou. Tento nový systém obsahuje aktivní opatření v sociální pomoci, která spočívají hlavně v sociální prevenci v práci s občanem. Hlavním cílem je obnovení jeho sociální suverenity a nezávislosti, bonifikovat jeho snahu a sankcionovat jeho pasivitu a nesoučinnost. Přijatá opatření by měla v oblasti sociální pomoci vést postupně ke snižování role státu. Podle principu subsidiarity by měla být odpovědnost a kompetence samosprávných obcí při zabezpečování základních životních potřeb občana nacházejícího se v nouzi převáděny na obce. Sociální pomoc vychází z předpokladu, že v demokratické společnosti nese odpovědnost občan sám za sebe a za svou budoucnost.

Tomeš uvádí, že stát by měl usilovat o to, aby sociální pomoc zůstávala pouze doplňkovou součástí sociálního zabezpečení. Jejím základním cílem by mělo být zabránění tomu, aby se občan dostal do trvalé sociální závislosti, ale především ho aktivovat k dosažení způsobilosti k soběstačnému životu ve společnosti (Tomeš et al., 2009, s. 75).

K zabezpečení úspěšnosti systému pomoci v hmotné nouzi je důležitá součinnost se sociálním pracovníkem a uplatnění metod a postupů sociální práce, neboť jen tak lze úspěšně bránit dlouhodobému setrvávání osob ve stavu hmotné nouze. Je velmi důležité využívat v zákoně motivační prvky, používat metody sociální práce a stanovovat postupy řešení situace hmotné nouze, a to hlavně u osob, které v hmotné nouzi setrvávají dlouhodobě (MPSV ČR a), 2006, s. 29).

3.1 Životní a existenční minimum

V evropském kontextu má sociální stát zaručit každému občanovi s trvalým pobytem na území státu, který nemá možnost zajistit si životní prostředky vlastní prací, určité životní minimum. Životní minimum je však pojem relativní, v každé zemi je jiné, je odvozeno od celkové životní úrovně, váže se na ekonomické podmínky v zemi a je závislé na konsensu politických sil.

Životní minimum

V systému sociální pomoci má významnou roli životní minimum, které plní funkci minimálního společensky garantovaného příjmu, pod nímž nastává stav hmotné nouze. Jeho konstrukce a úroveň byla stanovena v roce 1991, kdy bylo dvousložkové. Zavedení institutu životního minima přispělo k udržení v té době nezbytného sociálního smíru, kdy docházelo k obecnému zvyšování sociálních nejistot. Tento krok byl pevným bodem a signálem, že vláda je si vědoma povinnosti poskytovat pomoc občanům, kteří si svůj příjem nemohou zvýšit vzhledem k svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů (Dlouhý, 1996, s. 8).

Od roku 2007 byla provedena jeho revize a nově bylo životní minimum definováno jako minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Od této doby je životní minimum jednosložkové, tedy neobsahuje částku k úhradě nákladů na domácnost. Částky životního minima se zvyšují pravidelně od ledna podle skutečného růstu nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby, vyjádřené růstem příslušného indexu spotřebitelských cen v domácnosti ve stanoveném období za podmínky, že příslušný index spotřebitelských cen vzroste od počátku rozhodného období alespoň o 5 %. Výše částek životního minima je rozdílná podle věku posuzovaných osob do 26 let a podle toho, jaký je tvořen okruh osob společně posuzovaných. Je zde odlišná částka, pokud se jedná o životní minimum jednotlivce nebo životní minimum u osoby posuzované jako první v pořadí, oproti osobám posuzovaným v druhém a dalším pořadí. Institut životního minima hraje významnou úlohu při stanovení podmínek nároku i výše dávek v hmotné nouzi. Zároveň se podle něj stanovuje okruh společně posuzovaných osob a okruh započitatelných příjmů (Břeská, Vránová, 2007, s. 19).

Kotýnková uvádí, že přijetím zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu došlo k výrazné změně při zajišťování nároku na sociální dávky. Životní minimum, které do té doby tvořilo jednoúrovňovou „oficiální“ hranici chudoby, se změnilo na dvouúrov-

ňovou „oficiální“ hranici chudoby. Ta se skládá z životního a existenčního minima, čímž se vytvořil prostor k možnosti stimulace nezaměstnaných k jejich zapojení na trh práce (Kotýnková, 2007, s. 83).

Existenční minimum

Existenční minimum bylo zavedeno jako nový konstrukt od roku 2007 a mělo posilovat motivaci lidí k práci a snahu o jejich vlastní soběstačnost. Jedná se o minimální hranici příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních životních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum se týká těch lidí, kteří nejsou ochotni spolupracovat na změně své nepříznivé ekonomické situace, i když k tomu předpoklady mají.

Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 68 let. U těchto osob se při posuzování výpočtu příspěvku na živobytí nezkoumá, zda si mohou zvýšit příjem vlastní prací (Beck et al., 2012, s. 22).

V systémech sociální ochrany evropských zemí se stále více využívá cílené nastavení sociálních dávek tak, aby jejich výše byla motivující pro nezaměstnané k hledání, přijetí a udržení zaměstnání, kdy hlavním cílem je snížení závislosti dlouhodobě nezaměstnaných na dávkách a zvýšení jejich aktivizace.

Dle Kotýnkové by dávky měly být odrazovým můstkem k zaměstnanosti, ale ne překážkou. Proto je důležité stanovení nejnižší úrovně příjmu. Tuto funkci plní právě institut existenčního minima, který se týká těch, kteří nebudou ochotni na změně své nepříznivé ekonomické a sociální situace spolupracovat, i když k tomu předpoklady mají (Kotýnková, 2007, s. 88).

3.2 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Nedostatečnou příjmovou situaci řeší zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Ten upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi. Dávkami pomoci v hmotné nouzi jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

Jednou ze základních dávek v hmotné nouzi je příspěvek na živobytí. Pro poskytnutí příspěvku na živobytí je podmínkou, že se osoba nebo společně posuzované osoby nachází

ve stavu hmotné nouze. Ve stavu hmotné nouze se ocitají tehdy, jestliže příjem osoby nebo společně posuzovaných osob, po odečtení přiměřených nákladů na bydlení, nedosahuje částky živobytí (MPSV ČR a), 2006 s. 13).

Posuzuje se přitom také, zda si osoba nemůže příjem vzhledem k věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů zvýšit vlastním přičiněním.

3.2.1 Motivační mechanismy klientů v hmotné nouzi

Osoby, u kterých se nezkoumá možnost zvýšit si příjem vlastním přičiněním, se částka na živobytí rovná existenčnímu minimu. Aby bylo možné posoudit, zda se žadatel o dávku nachází ve stavu hmotné nouze, je nutné vymezit výši částky živobytí. Při jejím stanovení se zkoumá příjem této osoby a snaha, zda nemůže překonat stav hmotné nouze tím, že si zvýší příjem vlastním přičiněním, a to buď vlastní prací, uplatněním řádných nároků, prodejem nebo jiným využitím majetku. Výše částky živobytí je dána pro každou osobu individuálně, neboť vždy záleží na hodnocení její snahy a možností. Pokud osoba prokazatelně projevuje snahu o zvýšení příjmu vlastním přičiněním, bude úroveň jejího živobytí shodná s jejím životním minimem. Pro stimulaci k aktivaci osob pobírající dávky v hmotné nouzi jsou do právního předpisu zakotveny tyto bonifikace:

Bonifikace při snaze zvýšit si příjem vlastní prací

Osobě, která má příjem z výdělečné činnosti a prokazatelně se snaží zvýšit si příjem vlastní prací, se zvyšuje částka živobytí o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem. Osobě, která je uchazečem o zaměstnání, se zvyšuje částka živobytí o 30% částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem. Další navýšení náleží, pokud se osoba prokazatelně snaží využít další možnosti zvýšení příjmu vlastní prací. Částka živobytí se jí potom navyšuje o dalších 20 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem (MPSV ČR a), 2006 s. 5).

Bonifikace při snaze zvýšit si příjem uplatněním nároků a pohledávek

Při rozhodování o příspěvku na živobytí dochází k hodnocení možnosti zvýšit si příjem uplatněním nároků a pohledávek. Pokud osoba žádné nároky a pohledávky, které by mohla uplatnit, nemá, nebo je již uplatnila, zvyšuje se její částka živobytí o 20 % rozdílu mezi jejím životním minimem a existenčním minimem.

Bonifikace při snaze zvýšit si příjem prodejem nebo jiným využitím majetku

Při pobírání příspěvku na živobytí se každé osobě v hmotné nouzi první tři měsíce navyšuje částka živobytí o 30 % rozdílu mezi jejím životním minimem a existenčním minimem. Po uplynutí této doby pracovník v hmotné nouzi vyhodnocuje, zda osoba majetek nemá, anebo má a nelze jej využít ke zvýšení příjmu, popřípadě jej již ke zvýšení příjmu využívá.

Další bonifikace

Navýšení částky živobytí o 300,- Kč osobě, která prokáže zvýšené výdaje spojené s hledáním zaměstnání (Kotýnková, 2007, s. 101).

Při posuzování výše příspěvku na živobytí osoby se přihlíží i k dalším okolnostem jako jsou například nákladné dietní stravování atd.

3.2.2 Výše příspěvku na živobytí a posuzování příjmu

Základními parametry pro stanovení částky živobytí je existenční minimum jako výchozí hranice a životní minimum osoby jako horní hranice. Výše příspěvku na živobytí činí rozdíl mezi částkou živobytí osoby nebo osob společně posuzovaných a příjmem osoby nebo osob společně posuzovaných. Při hodnocení příjmu pro účely posouzení stavu hmotné nouze se uplatňuje jeden z *motivačních prvků* zákona. Jedná se o zvýhodnění osob, které pracují a přijmou i méně placenou práci, neboť se započítává za příjem z výdělečné činnosti pouze 70 % tohoto příjmu. Ve výši 80 % se započítává příjem z dávek nemocenského pojištění a z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci. Všechny ostatní příjmy se započítávají v plné výši (Beck et al., 2012, s. 82).

3.2.3 Již zrušené motivační prvky

Jednou s dalších aktivit, která měla zabránit sociálnímu vyloučení a pomoci nezaměstnaným na trh práce, bylo zpracovávání aktivizačních plánů, které sociální pracovníci v hmotné nouzi vypracovávaly s klienty pobírajícími příspěvek na živobytí po dobu delší šesti měsíců. Aktivizační plán obsahoval kroky směřující k řešení hmotné nouze (MPSV ČR b), 2008, s. 1).

Tato právní úprava však byla od 1. ledna 2009 zrušena a kompetence byly převedeny na úřady práce. Zrušeno bylo rovněž zvýšení částky živobytí osoby při dlouhodobém setrvání ve stavu hmotné nouze, kdy se částka živobytí měla navýšit o 600,- Kč (v případě

nepřetržitého vedení osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání a po roce současného pobírání příspěvku na živobytí).

3.2.4 Veřejná služba

Od ledna 2009 došlo také ke změnám v oblasti dávek pomoci v hmotné nouzi, a to zavedením institutu „veřejná služba“. Tyto změny navazovaly na úpravy v oblasti zaměstnanosti a jejím cílem bylo zvýhodnit osoby, které se snaží ze své tíživé sociální situace vymanit zvýšením si příjmu výdělečnou nebo jinou činností. Jednalo se tedy o jeden z dalších *motivačních prvků* zákona. Veřejnou službu vykonávaly osoby v hmotné nouzi. Cílem bylo zabezpečovat činnosti, které jsou konány ve prospěch obcí, což bylo v jejich zájmu. Veřejná služba byla vykonávána na základě písemné smlouvy uzavřené s obcí a za tento výkon nenáležela odměna. Veřejná služba tak doplňovala spolu s dobrovolnickou službou další možnosti k zachování pracovních dovedností u osob dlouhodobě setrvávajících ve stavu hmotné nouze (MPSV ČR b), 2008, s. 2-3).

Osobám, které pobíraly příspěvek na živobytí déle než šest kalendářních měsíců, se od sedmého měsíce příspěvek na živobytí snižoval na existenční minimum, neboť k této částce nenáleželo žádné další navýšení. Toto ustanovení se nevztahovalo na osoby, u kterých se nezkoumala snaha zvýšit si příjem vlastní prací, pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, a na osoby, které měly příjem z výdělečné činnosti, nebo které vykonávaly dobrovolnickou službu nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 20-ti hodin v kalendářním měsíci. K dalšímu zvýhodnění došlo při odpracování alespoň 30-ti hodin veřejné nebo dobrovolnické služby. V těchto případech bylo životní minimum navýšeno o polovinu rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem osoby, popřípadě i o další bonifikace, pokud byly i nadále prokazovány snahy při zvyšování příjmu (zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 141/2010 Sb.).

Cílem těchto změn, které byly prováděny v systému pomoci v hmotné nouzi, bylo pomoci a zvýhodnit ty osoby, které se aktivně snažily zlepšit svoji tíživou finanční situaci vlastním přičiněním. Zvýhodnění osob v hmotné nouzi při výkonu veřejné služby, bylo Sociální reformou I. od 1. ledna 2012 zrušeno.

3.3 Změny motivačních mechanismů klientů v hmotné nouzi od 1. ledna 2012

K 1. lednu 2012 převzal Úřad práce ČR výkon agend nepojistných dávek. Jedná se o systémy dávek pomoci v hmotné nouzi, dávek pro osoby se zdravotním postižením a příspěvku na péči. Sjednocení výplaty dávek mělo přinést pozitivní změny jak pro klienty tak i správce systému a jeho cílem mělo být zvýšení efektivity výkonu agend. Hlavní podstatou změny bylo strategické rozdělení kompetencí mezi stát a veřejné správy na úrovni územních samospráv (Beck et al., 2012, s. 10).

Od ledna 2012 bylo organizování veřejné služby převedeno z měst a obcí na úřady práce. Rozšířil se tím i okruh lidí, kterých se tato veřejná služba týkala. Do roku 2012 se výkon veřejné služby vztahoval pouze na osoby v hmotné nouzi a měl vliv na výši příspěvku na živobytí. Po 1. lednu 2012 se výkon veřejné služby týkal i osob, které byly v evidenci úřadu práce déle než dva měsíce a byl v rozsahu 20-ti hodin týdně. V případě, že nezaměstnaný výkon veřejné služby odmítl, byl vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání a ztratil vyplácení podpory v nezaměstnanosti, hrazení sociálního a zdravotního pojištění a v neposlední řadě nároky na dávky v hmotné nouzi. Veřejná služba se tedy stala nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti a měla pomoci nezaměstnaným vrátit se na trh práce. Zároveň využívala dlouhodobě nezaměstnaných k plnění veřejně prospěšných úkolů a byla předpokladem, že se tímto zabrání i práci na černo (on-line, cit. 2011-11-14).

Tento výkon veřejné služby byl však také považován za nový nástroj útisku nezaměstnaných a byl nazýván nucenou prací. Mluvílo se o něm jako o práci na poloviční úvazek, který byl povinen odpracovat každý nezaměstnaný na výzvu úřadu práce, a to bez ohledu na to, zda pomoc od státu pobíral. Za výkon této práce však nenáležela žádná odměna, nebyly hrazeny náklady spojené s dopravou, nemocenské pojištění a nevznikl nárok na dovolenou (online, cit. 2012-04-19).

Veřejná služba tak zasahovala do práv nezaměstnaných a stěžovala jim opětovný vstup na pracovní trh. Tím se ale změnila aktivní politika zaměstnanosti na aktivní politiku nezaměstnanosti, kdy nebylo hlavním cílem vrátit nezaměstnaného co nejdříve na pracovní trh, ale aby byl bezplatně využíván pro účely obce a jiných subjektů (online, cit. 2012-09-19).

Veřejnost, politické strany a hnutí nepřijímaly nově nastavené fungování veřejné služby pozitivně. Byla podána stížnost k Ústavnímu soudu, neboť některé skupiny obyvatelstva

zastávaly názor, že tento výkon veřejné služby je v rozporu s Listinou základních práv svobod.

Nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/12 ze dne 27. listopadu 2012 bylo dnem vyhlášení ve sbírce zákonů zrušeno ustanovení § 30 odst. 2 písm. d) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 367/2011 Sb., (online, cit. 2012-11-27).

Výkon veřejné služby není nyní založen na povinnosti, ale pouze na dobrovolnosti zájemce. Proto krajské pobočky Úřadu práce České republiky nebudou zahajovat správní řízení, pokud by mělo být zahájeno z důvodu nevykonání veřejné služby s následnou sankcí vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání. V případě, že již bylo takové řízení zahájeno, zastaví se (online, cit. 2012-12-02).

.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na motivaci klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi k pracovní aktivitě v souvislosti s vývojem legislativních změn. Jak uvádí Armstrong, motiv je důvod pro to, abychom něco udělali, a motivování druhých znamená uvádění těchto lidí do pohybu směrem, kterým chceme. Někteří lidé jsou motivováni pouze „vnitřními faktory“. Většina z nich však potřebuje „vnější motivaci“. Motivování je tedy možno charakterizovat jako cílově orientované chování. „Lidé jsou motivováni, když očekávají, že určité kroky pravděpodobně povedou k dosažení nějakého cíle a ceněné či hodnotné odměny - takové, která uspokojuje jejich potřeby“ (Armstrong, 2002, s. 159-160).

Dle Kotýnkové (2007, s. 5), se motivační až donucovací funkce začala od druhé poloviny 90. let uplatňovat v systému sociální ochrany a je založena v zavedení nástrojů ke stimulaci nezaměstnaných ke vstupu na trh práce. Pokud máme druhé jedince motivovat k nějaké činnosti, zjišťujeme, že motivace je uměním, neboť neexistují obecně platná pravidla.

Při zpracování své praktické části vycházím především z metodologie Chrásky (2007).

4.1 Výzkumný problém

Dle Chrásky (2007, s. 12) by měl být výzkumný problém formulován konkrétně, jednoznačně, v tázací formě a je možno jej stanovit až po důkladné teoretické analýze daného problému. Ve své práci zkoumám, zda vývoj legislativních změn v sociálním systému aktivizuje a motivuje klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi k pracovní aktivitě. Pro tyto účely jsem si zvolila vztahový výzkumný problém, jehož prostřednictvím se prokáže, zda mezi zkoumanými jevy existuje vztah. Na základě tohoto průzkumu zjistím, zda legislativní změny ovlivňují motivaci klientů v hmotné nouzi. Výzkumný problém tedy je: *Jakým způsobem ovlivňuje vývoj legislativy aktivizaci a motivaci k pracovní aktivitě klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi?*

4.2 Cíl výzkumu

Vzhledem k tomu, že dlouhodobě pracuji na Magistrátu města Prostějova, Odboru sociálních věcí, s klienty pobírajícími dávky v hmotné nouzi, zajímalo mě, který z motivačních

až „donucovacích“ prvků, jež byly zavedeny do legislativy z důvodu stimulace nezaměstnaných na trh práce od roku 2007, má na tyto klienty větší aktivizační a motivační vliv.

Hlavní cíl výzkumu

Zjistit vliv legislativních změn v oblasti pracovního zapojení osob nezaměstnaných vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi na aktivizaci a motivaci k pracovnímu zapojení.

Dílčí cíle výzkumu

Zjistit rozdílnosti v zapojování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi k pracovní aktivitě dle pohlaví, věkové kategorie, délce pobírání dávek, stupně dosaženého vzdělání, velikostí obce, ve které žijí a dle samostatného nebo společného posuzování.

Zjistit rozdílnosti v názoru na aktivizaci a motivaci klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi při zohledňování 70 % příjmu z pracovní činnosti, zachování částky životního minima, bonifikování výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 a povinností vykonat tuto veřejnou službu od roku 2012.

4.3 Výzkumné otázky a věcné hypotézy

Hlavní výzkumnou otázkou, kterou jsem si v rámci výzkumu položila, bylo: *Jak legislativní změny ovlivňují aktivizaci a motivaci klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi k pracovnímu zapojení?*

Dílčími výzkumnými otázkami a hypotézami jsou:

Jak se klienti zapojují, jak hodnotí a do jaké míry aktivizuje a motivuje klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi zohledňování 70 % příjmu při zapojení do pracovní činnosti.

Otázky v dotazníku č. 7, 8.

Hypotéza 1: Předpokládáme, že je vzhledem ke stupni dosaženého vzdělání u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi statisticky významný rozdíl v subjektivním vnímání motivace při zohledňování 70 % příjmu z pracovní činnosti.

Otázky v dotazníku č. 4, 8.

Jak se klienti zapojovali, jak hodnotili a do jaké míry aktivizoval a motivoval klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi výkon veřejné služby v letech 2009-2011?

Otázky v dotazníku č. 9, 10, 11.

Hypotéza 2: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl při posuzování dle společného soužití a subjektivní motivace při bonifikaci veřejné služby v letech 2009-2011 u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi.

Otázky v dotazníku č. 6, 11.

Hypotéza 3: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi, posuzovaných dle společného soužití a výší odpracovaných hodin veřejné služby v letech 2009-2011.

Otázky v dotazníku č. 6, 10.

Jak se klienti zapojovali, jak hodnotili a do jaké míry aktivizovala a motivovala klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi legislativní úprava od roku 2012?

Otázky v dotazníku č. 12, 13, 14, 15, 16.

Hypotéza 4: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi v délce pobírání dávek v hmotné nouzi a nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012.

Otázky v dotazníku č. 2, 12.

Hypotéza 5: Předpokládáme, že je vzhledem k dosaženému vzdělání klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi statisticky významný rozdíl v názorech na současnou legislativní úpravu.

Otázka v dotazníku č. 4, 15.

4.4 Volba výzkumné strategie

Pro naplnění výše uvedených cílů jsem zvolila výzkum kvantitativně orientovaný, neboť dle Chrásky pedagogické výzkumy vychází většinou z pozitivistického paradigmatu, tedy z přesvědčení, že existuje pouze jedna realita a ta není závislá na našich citech nebo přesvědčení. Tento výzkum charakterizuje jako „*záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy*“ (Chráska, 2007, s. 12).

Ve svém výzkumu jsem zvolila metodu práce s číselnými údaji, kde je výhodou jednoznačné vyjádření výzkumných problémů.

4.5 Technika sběru dat

K získání potřebných údajů jsem ve výzkumu vzhledem ke stanovenému cíli své diplomové práce použila dotazník vlastní konstrukce pro jeho časovou a technickou nenáročnost. Předností primárních dat z dotazníku je právě jejich přímá vázanost na záměry poznávání a cíle výzkumu.

Tento dotazník obsahuje 16 otázek, z nichž prvních 6 uzavřených otázek zjišťuje socio-demografické údaje a dalších 10 otázek zjišťuje názory a subjektivní motivaci. Na úvod jsem zvolila otázky obsahující fakta, neboť nevyžadují velkou námahu při odpovídání.

Jak uvádí Chráska v pedagogickém výzkumu je získávání dat pomocí dotazníku frekventovanou metodou. V dotazníku jsou předem připravené, pečlivě formulované a promyšleně seřazené otázky. Jeho konstrukce je zdánlivě snadná a tak dotazník umožňuje celkem rychlé shromáždění dat od velkého počtu respondentů. Dotazník by měl obsahovat položky jasné, srozumitelné a měl by zjišťovat pouze nezbytné údaje, které nelze zjistit jiným způsobem. Aby byl dotazník úspěšný, je důležitá ochota a spolupráce respondentů. Nezbytné však také je, aby se při interpretaci dat přistupovalo obezřetně a aby bylo odlišeno objektivní zjištění od subjektivního soudu (Chráska, 2007, s. 164).

4.5.1 Předvýzkum

V měsíci únoru jsem provedla na malém vzorku respondentů předvýzkum, abych si ověřila, zda jsem při konstrukci dotazníku postupovala správně.

Cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda jsou jednotlivé otázky v dotazníku formulovány jasně, srozumitelně a zda respondenti pokynům k vyplnění rozumí. Důležité pro mě rovněž bylo zjištění, jak dlouhou dobu vyplnění dotazníku přibližně zabere.

4.6 Výzkumný vzorek a způsob výběru respondentů

Pro výzkum jsem zvolila záměrný výběr respondentů, který se uskutečňuje na základě určení relevantních znaků, které jsou důležité pro dané zkoumání.

Jako kritérium pro výběr respondentů jsem si zvolila:

- délku pobírání dávek v hmotné nouzi dlouhodobě - minimálně dva roky,
- klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi, kteří se v průběhu pobírání dávek zapojili buď do pracovní činnosti, nebo do výkonu veřejné služby.

Výběrový soubor tvořili klienti odboru sociálních věcí Magistrátu města Prostějova v oddělení, které se zabývalo do 31. prosince 2011 výplatou dávek v hmotné nouzi. Tento úřad vykonává svoji působnost podle zákona o obcích v dalších 61 obcích.

Výběrový vzorek tvoří 215 klientů, kteří pobírají dlouhodobě dávky v hmotné nouzi a kteří byli v době probíhajícího výzkumu stále příjemci dávek příspěvku na živobytí, avšak výplatu těchto dávek již vykonával úřad práce.

Respondenti byli předem informováni, že účast ve výzkumu je naprosto anonymní a dobrovolná.

Při skupinovém rozdělení respondentů dle věku jsem použila částečně vývojovou psychologii, kde se za období mladší dospělosti považuje 20-35 let, za střední dospělost 36-45 let a období starší dospělosti 46-60 let. Vzhledem k tomu, že v zákoně č. 111/1996 Sb., o pomoci v hmotné nouzi ve znění pozdějších předpisů, je uvedena věková hranice 68 let, do které je klient povinen prokazovat snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, zařadila jsem do toho rozdělení i věkovou hranici mezi 61- 68 roky.

Při skupinovém rozdělení respondentů dle bydliště jsem přihlédla k zákonu č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, kde je obec považována za město, pokud má víc jak 3000 obyvatel.

4.7 Průběh sběru dat

Výzkum byl prováděn v průběhu měsíce února 2013. Dotazník byl anonymní a rozhodla jsem se jej distribuovat jednak osobně, ale i prostřednictvím spolupracovnic na Oddělení sociálních služeb pro rodinu a nezaměstnané Magistrátu města Prostějova. Rozdáno bylo 215 dotazníků, z nich bylo navraceno celkem 189.

4.8 Způsob zpracování dat

Získaná data dotazníkovým šetřením jsem zpracovávala v programu Statistika 10 a programu Excel. Dle Chrásky (2007, s. 36) nemají u tohoto měření čísla kvantitativní význam. Proto s nimi nelze jako s čísly počítat, ale dá se počítat *s četnostmi jednotlivých číselných souborů*.

Zajímala mě tedy četnost jednotlivých odpovědí na danou otázku. Získaná data jsou uspořádána a zaznamenána do tabulek, ve kterých jsou stanoveny absolutní a relativní četnosti. Data obsažená v tabulkách jsou prezentována také v názorné podobě pomocí grafů. U otázek, které nejsou popisného charakteru, jsem k věcným hypotézám vytvořila nulové a alternativní hypotézy. Ke zjištění statisticky významných rozdílů jsem použila test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Ve všech případech jsem nulovou hypotézu testovala na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Znamená to tedy, že jsem zvolila 5 % riziko, že nulovou hypotézu neoprávněně zamítnu, ačkoliv platí.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Předtím, než jsem přistoupila k samotnému vyhodnocování dotazníků, provedla jsem sekundární analýzu dat příjemců dávek v hmotné nouzi, shromažďovaných Magistrátem města Prostějova na Odboru sociálních věcí za kalendářní období 2009-2011, a to z důvodu následného porovnání získaných dat od respondentů v rámci realizovaného průzkumu, kteří se dotazníkového šetření zúčastnili.

Výzkumný vzorek k dotazníkovému šetření byl vybrán právě z respondentů, kteří se aktivně zapojili do některé z těchto činností a pobírali dávky v hmotné nouzi i v roce 2012. Pro přehlednost při zpracování výzkumu jsem rozdělila výzkumné otázky do dvou podkapitol. První podkapitulu tvoří otázky, zjišťující sociodemografické údaje o respondentech. Druhou podkapitulu tvoří otázky, zjišťující motivy a názory.

5.1 Sekundární analýza dat příjemců dávek v hmotné nouzi

V této kapitole provádím sekundární analýzu dat klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi v letech 2009-2011, která byla shromažďována Odborem sociálních věcí na Magistrátu města Prostějova.

Příjemci dávek v hmotné nouzi v roce 2009

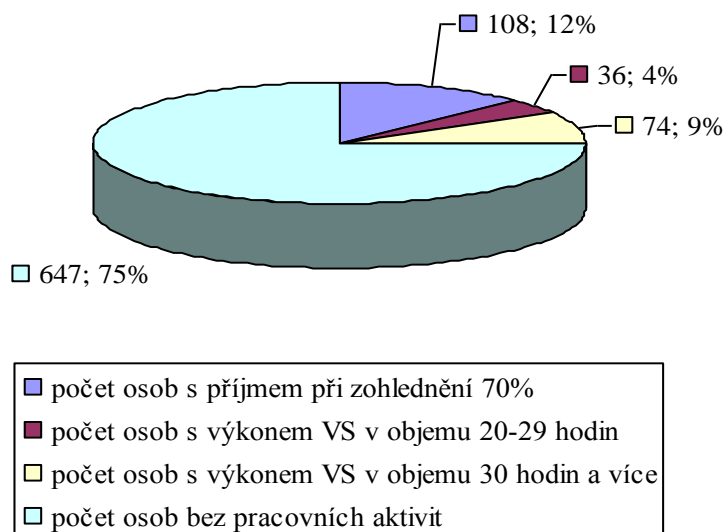
V roce 2009 bylo na dávkách v hmotné nouzi na sledovaném úřadě evidováno průměrně měsíčně 865 posuzovaných dospělých osob. Z uvedeného počtu osob se zapojilo 108 osob (12 %) do výdělečné činnosti, ze které měly příjem, a z něhož se započítávalo při stanovení výše příspěvku na živobytí pouze 70 %. Od měsíce června 2009 se zapojilo v průměru měsíčně do výkonu veřejné služby v rozsahu alespoň 20-ti až 29-ti hodin 36 osob (4 %). 74 osob (9 %) odpracovalo 30 a více hodin této služby. Bez pracovních aktivit zůstalo 647 klientů neboli 75 % (viz Tabulka č. 1, Graf č. 1).

Tabulka č. 1: Přehled příjemců dávek v hmotné nouzi zapojených do pracovních aktivit

Dospělých osob měsíčně celkem	865
počet osob s příjmem při zohlednění 70 %	108
počet osob s výkonem VS v objemu 20-ti až 29-ti hodin	36
počet osob s výkonem VS v objemu 30-ti a více hodin	74
počet osob bez pracovních aktivit	647

Zdroj: vlastní výzkum, 1. ledna 2009 – 31. prosince 2009.

Graf č. 1: Průměrný měsíční počet příjemců dávek v hmotné nouzi dle pracovní aktivity v roce 2009

Zdroj: vlastní výzkum, 1. ledna 2009 – 31. prosince 2009.

Příjemci dávek v hmotné nouzi v roce 2010

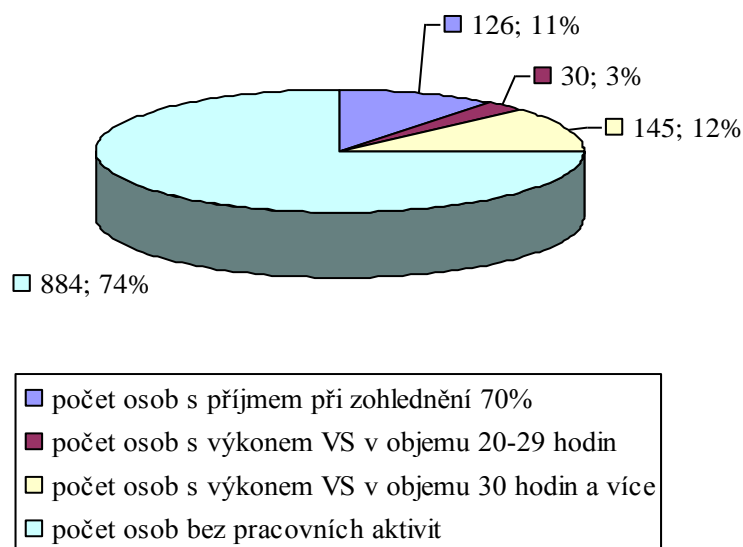
V roce 2010 bylo na dávkách v hmotné nouzi na sledovaném úřadě evidováno průměrně měsíčně 1185 posuzovaných dospělých osob. Z uvedeného počtu osob se 126 osob (11 %) zapojilo do výdělečné činnosti, ze které měli příjem, u něhož se započítávalo při stanovení výše příspěvku na živobytí pouze 70 %. Do výkonu veřejné služby v rozsahu alespoň 20-ti až 29-ti hodin se zapojilo 30 osob (3 %) a 145 osob (12 %) odpracovalo 30 a více hodin této služby. Bez pracovních aktivit jich zůstalo 74 %, tedy 884 klientů (viz Tabulka č. 2, Graf č. 2).

Tabulka č. 2: Přehled příjemců dávek v hmotné nouzi zapojených do pracovních aktivit.

Dospělých osob měsíčně celkem	1185
počet osob s příjmem při zohlednění 70 %	126
počet osob s výkonem VS v objemu 20-ti až 29-ti hodin	30
počet osob s výkonem VS v objemu 30-ti a více hodin	145
počet osob bez pracovních aktivit	884

Zdroj: vlastní výzkum, 1. ledna 2010 – 31. prosince 2010.

Graf č. 2: Průměrný měsíční počet příjemců dávek v hmotné nouzi dle pracovní aktivity v roce 2010

Zdroj: vlastní výzkum, 1. ledna 2010 – 31. prosince 2010.

Příjemci dávek v hmotné nouzi v roce 2011

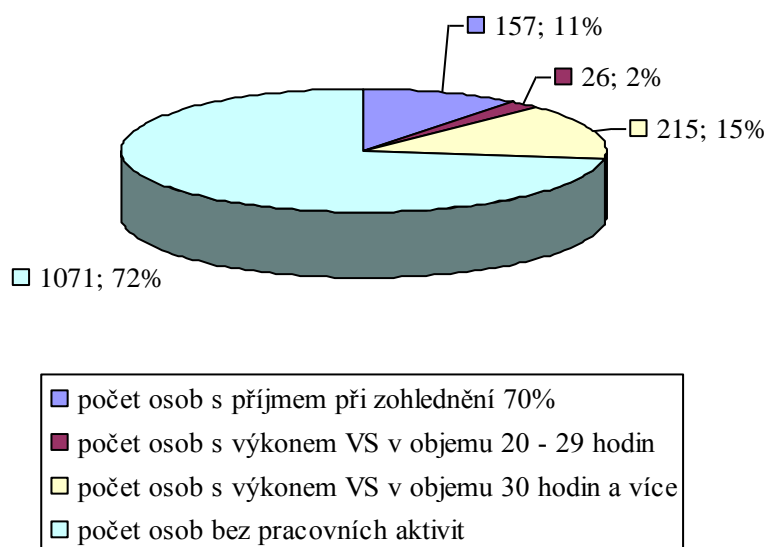
V roce 2011 bylo na dávkách v hmotné nouzi na sledovaném úřadě evidováno průměrně měsíčně 1469 posuzovaných dospělých osob. Z uvedeného počtu osob se jich 157 (11 %) zapojilo do výdělečné činnosti, ze které měli příjem, z něhož se započítávalo při stanovení výše příspěvku na živobytí pouze 70 %. Do výkonu veřejné služby v rozsahu alespoň 20-ti až 29-ti hodin se zapojilo 26 osob (2 %) a 215 osob (15 %) odpracovalo 30 a více hodin této služby. Nezapojilo se 1071 osob (72 %), kterých zůstalo bez pracovních aktivit (viz Tabulka č. 3, Graf č. 3).

Tabulka č. 3: Přehled příjemců dávek v hmotné nouzi zapojených do pracovních aktivit

Dospělých osob měsíčně celkem	1469
počet osob s příjmem při zohlednění 70 %	157
počet osob s výkonem VS v objemu 20-ti až 29-ti hodin	26
počet osob s výkonem VS v objemu 30-ti a více hodin	215
počet osob bez pracovních aktivit	1071

Zdroj: vlastní výzkum, 1. ledna 2011 – 31. prosince 2011.

Graf č. 3: Průměrný měsíční počet příjemců dávek v hmotné nouzi dle pracovní aktivity v roce 2011

Zdroj: vlastní výzkum, 1. ledna 2011 – 31. prosince 2011.

Pokud porovnááme tyto tři roky, tedy rok 2009-2011, zjišťujeme, že postupně každým rokem docházelo ke zvyšování počtu dospělých osob, které pobíraly dávky v hmotné nouzi, a které byly tudíž sledovány při zapojování se do některých pracovních činností. Všechny sledované aktivity byly zavedeny do systému hmotné nouze z důvodu motivace k aktivizaci osob vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a pobírajících dlouhodobě dávky v hmotné nouzi. Při posuzování zapojení se těchto osob do pracovní činnosti, kdy jim bylo zohledňováno pouze 70 % příjmu při rozhodování o výši příspěvku na živobytí, jsem zjistila, že procentuálně po všechny tři roky bylo množství zaktivovaných osob přibližně stejné (12 %, 11 %, 11 %). Rovněž tak se ukázal i počet osob, které se do žádné činnosti nezapojily (75 %, 74 %, 72 %), i když procentuálně mírný pokles nezaktivovaných zde vidíme. Zřetelnější již je rozdíl při výkonu veřejné služby. Tady se ukazuje, že motivace bonifikace při odpracování 30-ti a více hodin této služby byla z těchto aktivizačních prvků největší (9 %, 12 %, 15 %). Při odpracování 20-ti až 29-ti hodin bylo zapojených (4 %, 3 %, 2 %) osob. U těchto osob zůstala výše příspěvku na živobytí stejná s jejich životním minimem. Je zde nepatrný rozdíl v porovnávání sledovaného období, kdy dochází k poklesu při odpracování 20-ti až 29-ti hodin a zvyšuje se výkon veřejné služby ve výši 30-ti a více hodin. Z toho se dá odvozovat, že byly tyto osoby více motivovány

bonifikací. Musíme zde však přihlédnout i ke skutečnosti, že veřejná služba byla zavedena do zákona o pomoci v hmotné nouzi až od roku 2009 s tím, že se výkon této služby začal vztahovat na klienty až v polovině tohoto roku. Z vlastní zkušenosti vím, že ne všechny obce se do této činnosti zapojily ihned po této legislativní změně, tudíž některým klientům tato aktivita nebyla umožněna zpočátku vykonávat.

Od roku 2012 byla převedena agenda výplat dávek v hmotné nouzi na úřady práce, kde se již tyto statistické údaje nesledují. Od tohoto roku byl rovněž zaveden pro vyhodnocování dávek v hmotné nouzi nový jednotný informační systém, avšak statistické údaje, které by odpovídaly výše uvedenému hodnocení pracovních aktivit z něj doposud zjistit nelze. Z vlastní praxe vím, že výkon veřejné služby v tomto roce byl nabídnut právě některým klientům, kteří ji vykonávali v předchozím období a z tohoto období měli již i uzavřenou s obcí dohodu na výkon této služby.

5.2 Vyhodnocení výsledků výzkumu a jejich interpretace

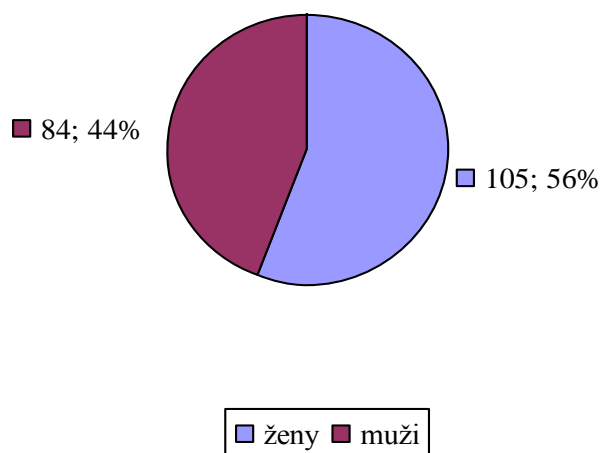
Po shromáždění vyplněných dotazníků od klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi (dále jen respondenti), jsem získaný materiál zkontrolovala z hlediska jeho korektnosti, provedla kategorizaci odpovědí a následné kódování. Přiřadila jsem tedy každé položce dotazníku a každé kategorii odpovědi číselný kód. Následně jsem provedla třídění prvního stupně. Vzhledem k tomu, že jsem vyhledávala souvislosti mezi některými položkami, provedla jsem třídění i druhého stupně, jehož výsledkem jsou kontingenční tabulky. Vyhodnocení těchto výsledků jsem provedla pomocí počítačového programu Excel a Statistika.

V první části jsou zpracovány otázky z dotazníku, které zjišťují sociodemografické údaje o respondentech.

Jedná se o otázky zjišťující pohlaví, délku pobírání dávek v hmotné nouzi, věkovou kategorii respondentů, jejich nejvyšší dosažené vzdělání, velikost obce, v které žijí a sdílení společné domácnosti. U zpracování těchto otázek jsem provedla třídění prvního stupně a dále tyto údaje zpracovala pomocí výsečových grafů.

Pohlaví respondentů

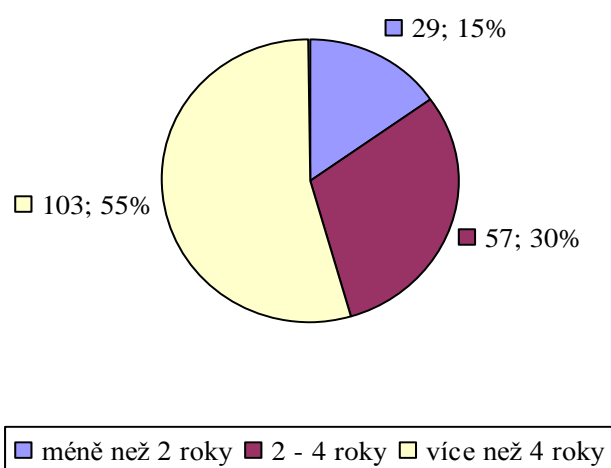
Do mého výzkumu se zapojilo celkem 189 respondentů. Z toho bylo 105 žen (56 %) a 84 mužů (44 %), (viz Graf č. 4).

Graf č. 4: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Délka, po kterou respondenti pobírají dávky v hmotné nouzi

Ze zúčastněných respondentů, pobíralo dávky v hmotné nouzi méně než 2 roky 29 osob (15 %), 2-4 roky to bylo 57 osob (30 %), a víc jak 4 roky pobíralo dávky v hmotné nouzi 103 osob (55 %), (viz Graf č. 5).

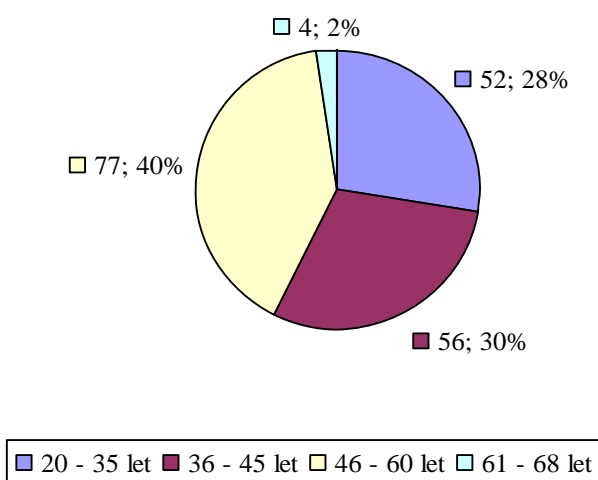
Graf č. 5: Délka, po kterou respondenti pobírali dávky v hmotné nouzi

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Věková skupina respondentů

Z respondentů dotazníkového šetření bylo zastoupeno ve věku od 20-35 let 52 osob (28 %), ve věku 36-45 let bylo 56 osob (30 %). V největším zastoupení byla skupina ve věkovém rozmezí 46-60 let 77 osob (40 %). Pouze 2 % tvoří 4 osoby ve věku 61-68 let (viz Graf č. 6).

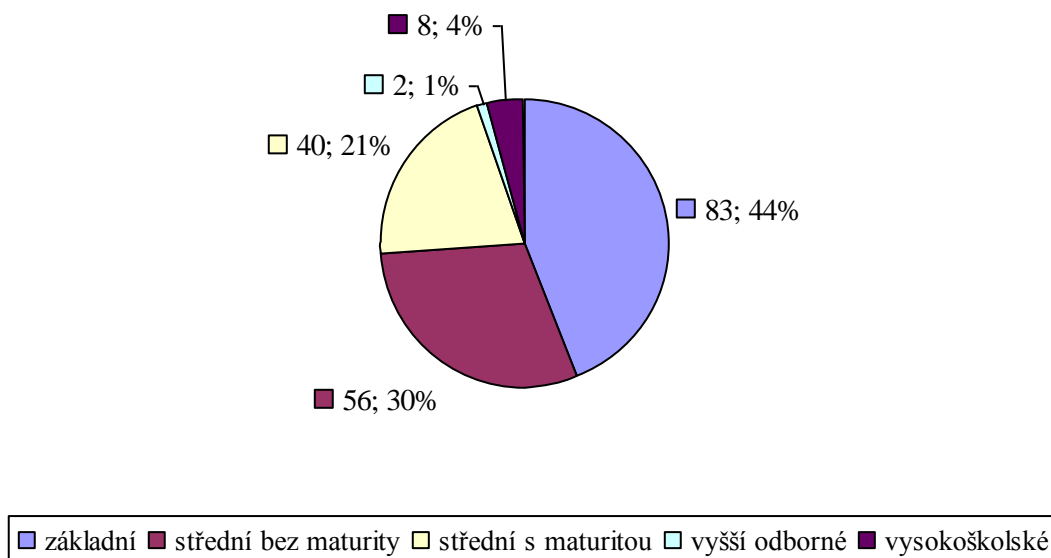
Graf č. 6: Věkové kategorie respondentů

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

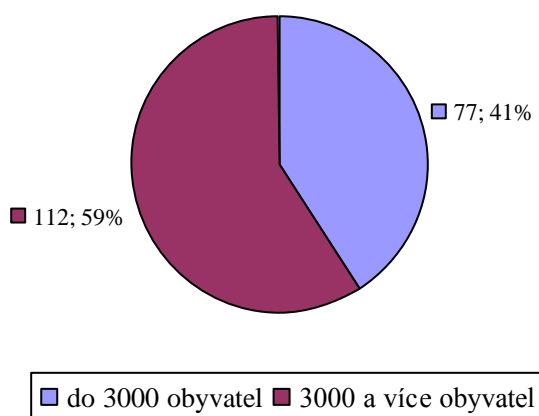
Největší zastoupení respondentů bylo se základním vzděláním, a to 83 osob (44 %), střední vzdělání bez maturity mělo 56 osob (30 %), střední vzdělání s maturitou mělo 40 osob (21 %), vyšší odborné vzdělání měly 2 osoby (1 %) a vysokoškolské vzdělání 8 osob (4 %). Nejvíce respondentů z výzkumného vzorku, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, tvoří osoby se základním vzděláním, dále to jsou respondenti se středním vzděláním bez maturity a středním vzděláním s maturitou. Z výše uvedeného je zřejmé, že dlouhodobě na dávkách v hmotné nouzi zůstávají více zastoupeny osoby se základním a středoškolským vzděláním (viz Graf č. 7).

Graf č. 7: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Rozdělení respondentů dle velikosti obce, ve které žijí

Rozdělení respondentů dle velikosti obce, ve které žijí, bylo následující: z obce do 3000 obyvatel bylo 77 respondentů (41%) a 112 respondentů bylo žijících v obci s 3000 a více obyvateli (59%), (viz Graf č. 8).

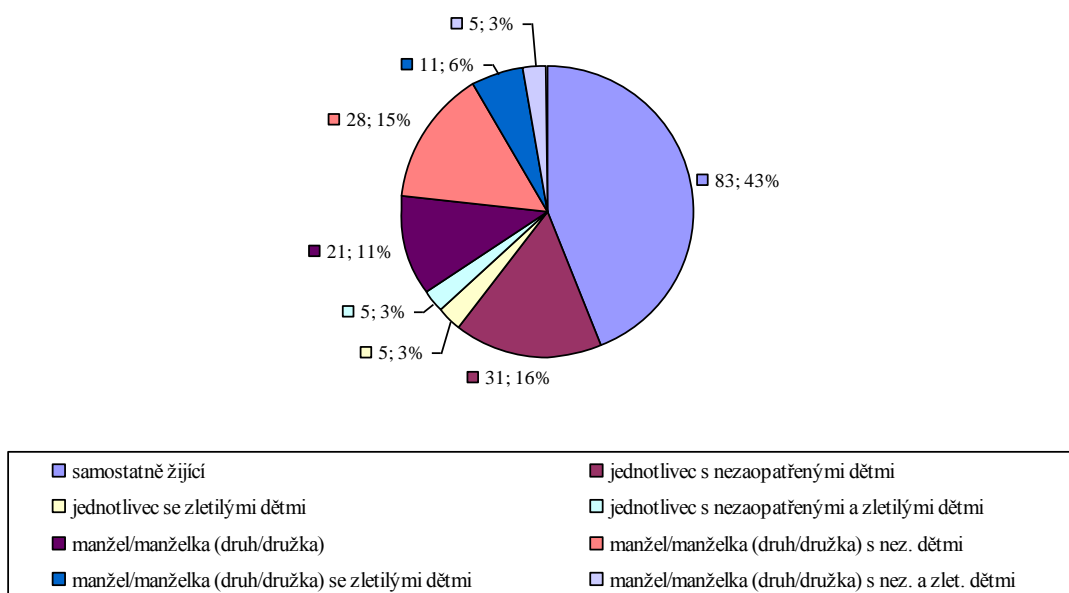
Graf č. 8: Rozdělení respondentů dle velikosti obce, ve které žijí

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Rozdělení respondentů dle sdílení společné domácnosti

Z celkového množství 189 respondentů tvořilo 83 zúčastněných respondentů samostatnou domácnost (43 %) a jednalo se o nejčetnější zastoupení. 31 respondentů (16 %) odpovědělo, že žije ve společné domácnosti s nezaopatřenými dětmi. 28 respondentů (15 %) tvořilo společnou domácnost manžel/manželka (druh/družka) se zletilými dětmi, 21 respondentů (11 %) žilo v domácnosti manžel/manželka (druh/družka). V menším zastoupení tvořili tento vzorek respondenti žijící ve společné domácnosti manžel/ manželka, (druh/družka) jen se zletilými dětmi, kterých bylo 11 (6 %). V zastoupení 5 respondentů (3 %) to byly tři okruhy společných domácností. Mezi ně patří skupina jednotlivců jen se zletilými dětmi, jedinec s nezaopatřenými dětmi a zletilými dětmi a domácnost, kterou tvoří manžel/manželka (druh/družka), nezaopatřené děti a zletilé děti (viz Graf č. 9).

Graf č. 9: Rozdělení respondentů dle sdílení společné domácnosti

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Ve druhé části jsem vyhodnotila otázky z dotazníkového šetření, vztahující se k názorům a motivacím respondentů.

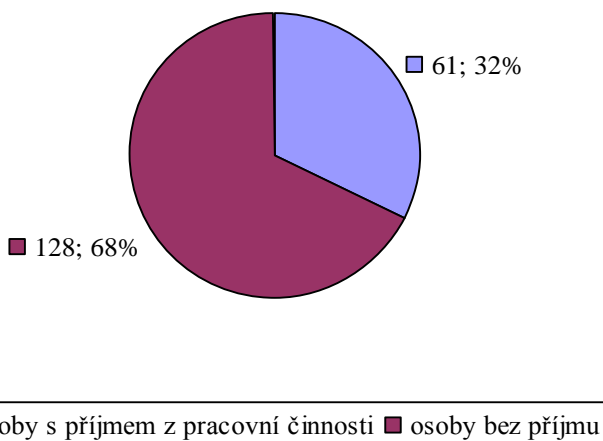
Vzhledem k tomu, že jsem vyhledávala souvislosti mezi některými položkami, provedla jsem třídění i druhého stupně, jehož výsledkem jsou kontingenční tabulky. Při tomto vy-

hodnocování mě zajímala subjektivní motivace a názory respondentů k pracovní aktivitě v jednotlivých etapách vývoje legislativy.

V první výzkumné otázce, kterou bych následně ráda zodpověděla, jsem se zaměřila takto: *Jak se klienti zapojují, jak hodnotí a do jaké míry aktivizuje a motivuje klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi zohledňování 70 % příjmu při zapojení do pracovní činnosti?*

Z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 189 respondentů, vyplynulo, že do pracovní činnosti, ze které měli respondenti příjem, a při posuzování dávky v hmotné nouzi příspěvku na živobytí se zohledňovalo pouze 70 % příjmů, se zapojilo pouze 61 osob (32 %). Zbylých 128 osob (68 %) nebylo stimulováno tímto zvýhodněním k zapojení se do pracovní činnosti. Z výše uvedených dat je zřejmé, že více jak dvě třetiny respondentů se do pracovní činnosti nezapojily, můžeme tudíž usuzovat na to, že nebyly aktivovány zohledňováním 70 % příjmu (viz Graf č. 10).

Graf č. 10: Respondenti, u kterých bylo zohledňováno 70 % příjmu

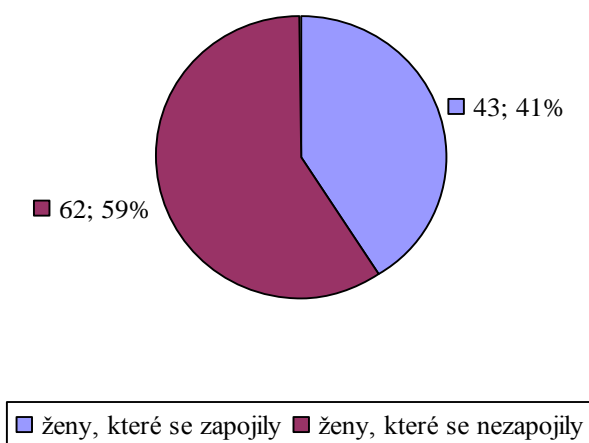

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Z respondentů, kteří měli příjem z pracovní činnosti, a bylo jim zohledňováno při výpočtu příspěvku na živobytí pouze 70 %, se zapojovaly více ženy. Z celkového počtu 189 respondentů bylo 105 žen, a z toho se jich zapojilo 43 (41 %) do pracovní činnosti, z které měly příjem. 62 žen (59 %) aktivitu k zapojení do pracovní činnosti neměly. Z celkového počtu respondentů, kteří se účastnili průzkumového šetření, bylo 84 mužů (44 %) a z toho

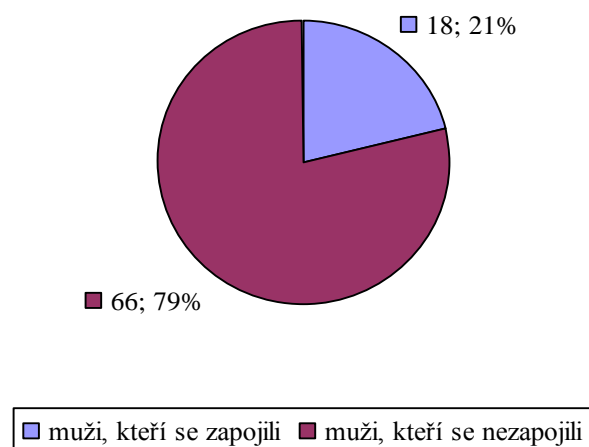
se zapojilo do pracovní činnosti s příjmem, ze kterého se zohledňovalo pouze 70 %, celkem 18 mužů (21 %). 66 mužů (79 %) tohoto pohlaví příjem z pracovní činnosti nemělo. Dle uvedených údajů se do této aktivity se zapojovaly více ženy (viz. Graf č. 11, Graf č. 12).

Graf č. 11: Ženy, které se zapojily do pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Graf č. 12: Muži, kteří se zapojili do pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu

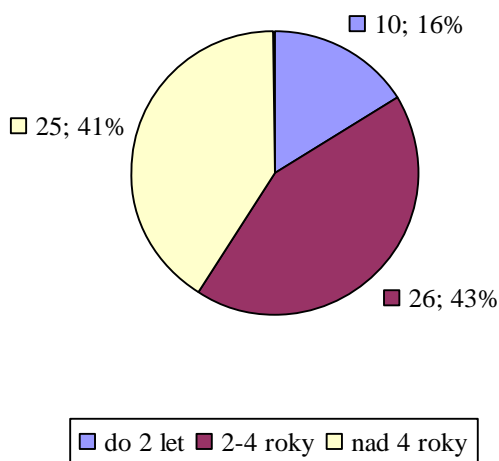

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Z celkového počtu 61 respondentů, kteří se zapojili do pracovní činnosti a měli z ní příjem, jež se při posuzování výše dávky v hmotné nouzi příspěvku na živobytí započítával pouze

ve výši 70 %, bylo 10 respondentů (16 %), kteří pobírali dávky v hmotné nouzi méně než dva roky, 26 respondentů (43 %) pobíralo dávky v hmotné nouzi 2-4 roky, a 25 respondentů (41 %) pobíralo dávky v hmotné nouzi víc jak 4 roky. Z uvedených údajů je zřejmé, že od 2 let délky pobírání dávek v hmotné nouzi začala aktivita osob k pracovní činnosti stoupat. Do této pracovní aktivity se zapojovali ve větší míře klienti pobírající dávky v hmotné nouzi v délce 2-4 roky a více (viz Graf č. 13).

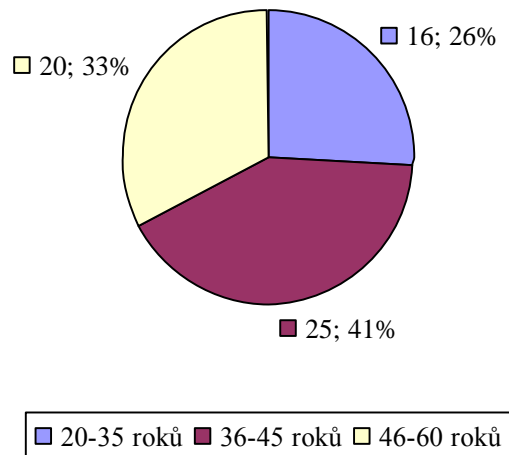
Graf č. 13: Rozdělení respondentů aktivovaných k pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu dle délky pobírání dávek

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Zjišťovala jsem také, zda má věk respondentů vliv na zapojení se do pracovní činnosti, ze které se jim zohledňovalo pouze 70 % příjmu, při stanovování výše příspěvku na živobytí. Z odpovědí je zřejmé, že z 61 respondentů jich bylo 16 (26 %) ve věku 20-35 roků, 25 (41 %) ve věku 36-45 roků. V této věkové kategorii jich bylo zastoupeno nejvíc. Dále pak 20 (33 %) respondentů bylo ve věku 46-60 let (viz. Graf č. 14).

Graf č. 14: Rozdělení respondentů aktivovaných k pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu dle věku

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Dále mě zajímalo, zda se vyskytují rozdíly v subjektivní motivaci respondentů, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu, při posuzování výše příspěvku na živobytí vzhledem k stupni jejich dosaženého vzdělání. Proto jsem k tomuto zjištění stanovila hypotézu.

Hypotéza 1: Předpokládáme, že je vzhledem k stupni dosaženého vzdělání, u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi statisticky významný rozdíl v subjektivním vnímání motivace při zohledňování 70 % příjmu z pracovní činnosti.

Na základě věcné hypotézy H1 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládáme, že neexistují statisticky významné rozdíly vzhledem k stupni dosaženého vzdělání u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi a subjektivní motivaci při zohledňování 70 % příjmu.

H_A: Předpokládáme, že existují statisticky významné rozdíly vzhledem k stupni dosaženého vzdělání u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi a subjektivní motivaci při zohledňování 70 % příjmu.

Nezávisle proměnná - dosažené vzdělání.

Závisle proměnná - motivace při zohledňování příjmu.

K potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy jsem použila k výpočtu chí-kvadrát.

Z výzkumného šetření jsem zjistila, že 128 respondentů (68 %), kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, se do výdělečné činnosti při zohledňování 70 % příjmu při stanovení výše příspěvku na živobytí, vůbec nezapojilo. Výdělečnou činnost vykonávalo pouze 61 osob. Z toho 54 respondentů (28 %) odpovědělo, že bylo pro ně motivací zohledňování 70 % příjmu z této činnosti a 7 respondentů (4 %), kteří se do pracovní činnosti zapojili, odpovědělo, že je zohledňování 70 % příjmu při výpočtu výše příspěvku na živobytí nemotivovalo. Z těchto údajů vyplývá, že z celkového počtu 189 respondentů bylo pouze 54 osob (28 %), které byly motivovány při zapojování se do pracovní činnosti zohledňováním 70 % příjmu (viz Tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: Respondenti, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu, dle motivace

Kategorie	Tabulka četností: Motivace příjmu			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
bez příjmu	128	128	67,72487	67,7249
motivován	54	182	28,57143	96,2963
nemotivován	7	189	3,70370	100,0000
ChD	0	189	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Nejvíce motivovaných osob při zohledňování 70 % příjmu, které se zapojily do pracovní činnosti při dlouhodobém pobírání dávek v hmotné nouzi, bylo 20 osob (37 %) s dosaženým středoškolským vzděláním bez maturity, 18 osob (33 %) se základním vzděláním, 15 osob (28 %) se středoškolským vzděláním ukončeným maturitou a 1 osoba (2 %) s vysokoškolským vzděláním. Z těchto údajů je zřejmé, že tento motivační prvek byl nejvíce vnímán respondenty se středoškolským vzděláním bez maturity (viz Tabulka č. 5).

Tabulka č. 5: Respondenti, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu a kteří byli tímto prvkem motivováni, vzhledem k jejich dosaženému vzdělání

Kategorie	Tabulka četností: Vzdělání motivovaných respondentů			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
VŠ	1	1	1,85185	1,8519
SŠ bez maturity	20	21	37,03704	38,8889
SŠ s maturitou	15	36	27,77778	66,6667
ZŠ	18	54	33,33333	100,0000
ChD	0	54	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Z celkového počtu 7 respondentů, kteří se zapojili do výdělečné činnosti a nebyli motivováni zohledňováním 70 % příjmu při rozhodování o výši dávky v hmotné nouzi, byly 3 osoby (43 %) se středoškolským vzděláním bez maturity, 2 osoby (28 %) s ukončeným středoškolským vzděláním maturitou, 1 osoba (14 %) se základním a 1 (14 %) s vysokoškolským vzděláním (viz Tabulka č. 6).

Tabulka č. 6: Respondenti, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu a kteří nebyli tímto prvkem motivováni, vzhledem k jejich dosaženému vzdělání

Kategorie	Tabulka četností: Vzdělání nemotivovaných respondentů			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ZŠ	1	1	14,28571	14,2857
SŠ bez maturity	3	4	42,85714	57,1429
SŠ s maturitou	2	6	28,57143	85,7143
VŠ	1	7	14,28571	100,0000
ChD	0	7	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Provedla jsem test významnosti, kdy jsem zkoumala, zda existují souvislosti mezi stupni dosaženého vzdělání u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi, a subjektivní motivaci při zohledňování 70 % příjmu. Na základě výsledků této analýzy, kdy $p = 0,295633$, což znamená, že $p > 0,05$, jsem dospěla k závěru, že neexistují statisticky významné rozdíly v motivaci klientů při zohledňování 70 % příjmu dle dosaženého vzdělání. Proto zamítám alternativní hypotézu a přijímám hypotézu nulovou (viz Tabulka č. 7).

Tabulka č. 7: Motivace respondentů, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu, a kteří byli tímto prvkem motivováni, vzhledem k jejich dosaženému vzdělání (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 3,70083, sv=3, p=,295633					
Motiv.při příjmu	Vzdělání ZŠ	Vzdělání SŠ bez maturity	Vzdělání SŠ s maturitou	Vzdělání VŠ	Řádk. součty
ano	16,81967	20,3606557	15,04918	1,770492	54,00000
ne	2,18033	2,63934426	1,95082	0,229508	7,00000
Vš.skup.	19,00000	23	17,00000	2,000000	61,00000

$p > 0,05$

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Druhá výzkumná otázka zněla: *Jak se klienti zapojovali, jak hodnotili a do jaké míry aktivizoval a motivoval klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi výkon veřejné služby v letech 2009-2011?*

Dotazníkovým šetřením jsem zjišťovala, jaký měli zájem respondenti o výkon veřejné služby v období roku 2009-2011. Po vyhodnocení jsem zjistila, že do výkonu veřejné služby v těchto letech se zapojilo ze sledovaných 189 respondentů 177 osob (94 %). Pouze 12 osob (6 %) se do výkonu této služby nezapojilo. Převážná většina respondentů byla tedy veřejnou službou aktivována (viz. Tabulka č. 8).

Tabulka č. 8: Rozčlenění respondentů do výkonu veřejné služby v roce 2009-2011

Kategorie	Tabulka četností: Veřejná služba			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ano	177	177	93,65079	93,6508
ne	12	189	6,34921	100,0000
ChD	0	189	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Při zkoumání odpovědí respondentů, do které kategorie se zapojovali častěji dle odpracovaných hodin výkonu veřejné služby, jsem z jejich odpovědí zjistila, že do výkonu veřejné služby ve výši 20-ti až 29-ti hodin se zapojilo 61 osob (32 %). Osobám pobírajícím příspěvek na živobytí déle než šest kalendářních měsíců se od sedmého měsíce příspěvek na živobytí snížil na existenční minimum. Toto ustanovení se nevztahovalo na osoby,

u kterých se nezkoumala snaha zvýšit si příjem vlastní prací, osoby pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, osoby, které měli příjem z výdělečné činnosti, a osoby, které vykonávaly dobrovolnickou nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 20-ti hodin v kalendářním měsíci. Tato skutečnost měla určitý vliv na aktivování těchto osob do výkonu veřejné služby v tomto rozsahu z důvodu zachování částky živobytí ve výši životního minima. K 30-ti a více hodinám bylo aktivováno 116 osob (61 %). Těmto klientům dlouhodobě pobírajícím dávky v hmotné nouzi při odpracování 30-ti hodin veřejné služby bylo navýšeno jejich životní minimum o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem, popřípadě i o další bonifikace, pokud i nadále prokazovali všechny snahy ohledně zvyšování příjmu. Tento prvek měl velký vliv na aktivizaci klientů k odpracování 30-ti a více hodin (viz Tabulka č. 9).

Tabulka č. 9: Rozdělení respondentů dle délky výkonu veřejné služby v roce 2009-2011

Kategorie	Tabulka četností: Délka veřejné služby			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
20 - 29 hodin	61	61	32,27513	32,2751
30 a více hodin	116	177	61,37566	93,6508
nevykonával	12	189	6,34921	100,0000
ChD	0	189	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Dále mě zajímalo, jak byli ovlivňováni k výkonu veřejné služby v tomto období osoby žijící v obci do 3000 obyvatel a nad 3000 obyvatel. Z celkového počtu 77 respondentů z obcí do 3000 obyvatel se do výkonu veřejné služby zapojilo 71 respondentů. Z nich 20-29 hodin této služby odpracovalo 27 osob (35 %) a 30 a více hodin 44 osob (57 %). Pouze 6 osob (8 %) se do této aktivity nezapojilo (viz Tabulka č. 10).

Tabulka č. 10: Rozdělení respondentů dle výkonu veřejné služby v roce 2009-2011 a velikosti obce do 3000 obyvatel

Kategorie	Tabulka četností: Délka veřejné služby - obec do 3 tisíc obyvatel			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
20 - 29 hodin	27	27	35,06494	35,0649
30 a více hodin	44	71	57,14286	92,2078
nevykonával	6	77	7,79221	100,0000
ChD	0	77	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Výkonu veřejné služby respondentů z obce s 3000 a více obyvateli se zúčastnilo celkem 112 respondentů, z nichž se 106 osob do výkonu veřejné služby v tomto období zapojilo. Z těchto respondentů odpracovalo 20-29 hodin této služby 34 osob (31 %) a 30 a více hodin 72 osob (64 %). Pouze 6 osob (5 %) se jich do této aktivity nezapojilo (viz Tabulka č. 11).

Tabulka č. 11: Rozdělení respondentů dle výkonu veřejné služby v roce 2009-2011 a velikosti obce s 3000 a více obyvateli

Kategorie	Tabulka četností: Délka veřejné služby - obec 3 tisíce obyvatel a více			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
20 - 29 hodin	34	34	30,35714	30,3571
30 a více hodin	72	106	64,28571	94,6429
nevykonával	6	112	5,35714	100,0000
ChD	0	112	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Při komparaci výše uvedených údajů je zřejmé, že z celkového počtu 178 respondentů, kteří se zapojili do výkonu veřejné služby v letech 2009-2011, bylo 71 osob z obce do 3000 obyvatel a 106 osob z obce z 3000 a více obyvateli. Zde je poměr neaktivovaných respondentů stejný, vždy se 6 klientů do výkonu této služby nezapojilo, a to jak z obce do 3000 obyvatel, tak z obce nad 3000 obyvatel. Velikost obce tedy nemá v podstatě žádný vliv na aktivitu klientů pobírajících dlouhodobě dávky v hmotné nouzi k zapojení se do výkonu veřejné služby v letech 2009-2011.

Zkoumala jsem dále také, zda jsou rozdíly v subjektivní motivaci respondentů při bonifikaci při odpracování 30-ti a více hodin výkonu veřejné služby, vzhledem k jejich společnému posuzování. Proto jsem z odpovědí získaných dotazníkovým šetřením stanovila k tomuto zjištění hypotézu.

Hypotéza 2: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl při posuzování dle společného soužití a subjektivní motivace při bonifikaci veřejné služby v letech 2009-2011 u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi.

Na základě věcné hypotézy H2 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládáme, že při posuzování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle společného soužití

a subjektivní motivace při bonifikaci u 30-ti a více odpracovaných hodin veřejné služby, neexistují statisticky významné rozdíly.

H_A: Předpokládáme, že při posuzování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle společného soužití a subjektivní motivace při bonifikaci u 30-ti a více odpracovaných hodin veřejné služby, existují statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná - společné soužití.

Závisle proměnná - subjektivní motivace při bonifikaci 30-ti a více odpracovaných hodin veřejné služby.

K potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy jsem použila k výpočtu chí-kvadrát.

Šetřením jsem zjistila, že nejvíce se zapojili do výkonu veřejné služby ve výši 30-ti a více hodin respondenti, žijící samostatně. Těch bylo z celkového počtu 116 zapojených respondentů, celkem 56 (48 %), tedy skoro polovina. Tady se ukazuje, že klienti pobírající dlouhodobě dávky v hmotné nouzi byli zřejmě ovlivňováni i výší částky navýšení příspěvku na živobytí, neboť při společném posuzování s další dospělou osobou se snižovala i částka bonifikace. Výše bonifikace se měnila dle částky životního minima, která je různá při posuzování jednotlivce nebo dalších společně posuzovaných osob. U stanovení částky živobytí při bonifikaci výkonu 30-ti a více hodin veřejné služby se navýšovala částka životního minima osoby o 50 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem. 50 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem jednotlivce činila 553,- Kč. 50 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem první osoby ze společného posuzovaných byla 430,- Kč. 50 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem druhé osoby ze společného posuzovaných byla 290,- Kč. Ve výsledku to znamená, že pokud byl posuzován při příspěvku na živobytí jednatel, bylo při odpracování 30-ti a více hodin veřejné služby navýšeno jeho životní minimum o 553,- Kč. Pokud se jednalo o společné posuzování více osob, měla první osoba při odpracování 30-ti a více hodin veřejné služby navýšeno životní minimum o 430,- Kč a v případě posuzování druhé a další osoby v pořadí bylo její životní minimum navýšeno po odpracování 30-ti a více hodin veřejné služby jen o 290,- Kč.

Jednotlivců posuzovaných s nezaopatřenými dětmi bylo 17 osob (15 %), jednotlivců se zletilými dětmi 2 osoby (2 %), jednotlivců s nezaopatřenými a zletilými dětmi byly 2 osoby (2 %), jednatel s manželkou (manželem, druhem, družkou) 12 osob (10 %), jednotli-

vec s manželkou (manželem, druhem, družkou) a nezaopatřenými dětmi 19 osob (16 %), jednotlivec s manželkou (manželem, druhem, družkou) a zletilými dětmi 6 osob (5 %), jednotlivec s manželkou (manželem, druhem, družkou) a nezaopatřenými a zletilými dětmi 2 osoby (2 %), (viz Tabulka č. 12).

Tabulka č. 12: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 při bonifikaci u 30-ti a více odpracovaných hodin

Kategorie	Tabulka četností: Domácnost			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
sám	56	56	48,27586	48,2759
sám+nezaopatřené děti	17	73	14,65517	62,9310
sám+zletilé děti	2	75	1,72414	64,6552
sám+nezaop.+zlet.děti	2	77	1,72414	66,3793
jen s manželem/kou	12	89	10,34483	76,7241
manž.+nezaopatřené děti	19	108	16,37931	93,1034
manž.+zletilé děti	6	114	5,17241	98,2759
manž.+nezaop.+zlet.děti	2	116	1,72414	100,0000
ChD	0	116	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Z celkového počtu 177 respondentů, kteří se do výkonu veřejné služby v letech 2009 - 2011 zapojili, jich 116 vykonalo tuto službu ve výši 30-ti hodin a 115 z nich odpovědělo, že je částka bonifikace při odpracování 30-ti a více hodin motivovala. Pouze jeden respondent, který se zapojil do výkonu veřejné služby a odpracoval 30 a více hodin odpověděl, že ho tento prvek nemotivoval. Z těchto údajů vyplývá, že klienty dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi motivovala bonifikace k výkonu veřejné služby.

Provedla jsem test významnosti a zkoumala jsem, zda existují souvislosti mezi posuzováním dle společného soužití osob a subjektivní motivace při bonifikaci veřejné služby v letech 2009-2011 u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi. Na základě analýzy těchto výsledků, kdy $p = 0,993419$, což znamená, že $p > 0,05$, jsem dospěla k závěru, že neexistují statisticky významné rozdíly v motivaci klientů při bonifikaci dle společného posuzování. Proto zamítám alternativní hypotézu a přijímám hypotézu nulovou (viz Tabulka č. 13).

Tabulka č. 13: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a motivace při výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 při bonifikaci u 30-ti a více odpracovaných hodin (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 1,08075, sv=7, p=,993419			
Domácnost	Motivace při bonifikaci ano	Motivace při bonifikaci ne	Řádk. součty
sám	55,5172	0,482759	56,0000
sám+nezaopatřené děti	16,8534	0,146552	17,0000
sám+zletilé d. děti	1,9828	0,017241	2,0000
sám+nezaop.+zlet.děti	1,9828	0,017241	2,0000
jen s manželem/kou	11,8966	0,103448	12,0000
manž.+nezaop.děti	18,8362	0,163793	19,0000
manž+zlet.děti	5,9483	0,051724	6,0000
manž+nezaop.+zlet.děti	1,9828	0,017241	2,0000
Vš.skup.	115,0000	1,000000	116,0000

$p > 0,05$

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Dále mě zajímalo, zda jsou rozdíly ve výkonu 20-ti až 29-ti hodin a 30-ti a více hodin veřejné služby v letech 2009-2011 u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi vzhledem ke společnému posuzování osob. K tomuto zjištění jsem stanovila další hypotézu.

Hypotéza 3: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi posuzovaných dle společného soužití a výši odpracovaných hodin veřejné služby v letech 2009-2011.

Na základě věcné hypotézy H3 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H_0 : Předpokládáme, že při posuzování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle společného soužití a výši odpracovaných hodin veřejné služby neexistují statisticky významné rozdíly.

H_A : Předpokládáme, že při posuzování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle společného soužití a výši odpracovaných hodin veřejné služby existují statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná - společné soužití.

Závisle proměnná - výše odpracovaných hodin veřejné služby.

K potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy použijí k výpočtu chí-kvadrát.

Z celkového počtu 177 respondentů, kteří se zúčastnili výkonu veřejné služby, jich 61 odpracovalo od 20-ti do 29-ti hodin. U těchto klientů nedocházelo k navýšení částky živobytí o 50 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem, ale zároveň se jejich částka živobytí nesnížila na existenční minimum a zůstávala i nadále ve výši jejich životního minima. Nejvíce těchto respondentů - 29 (47 %) - bylo posuzováno samostatně, tedy nesdíleli společnou domácnost s další osobou. Jednotlivců posuzovaných s nezaopatřenými dětmi bylo 6 osob (10 %), jednotlivců se zletilými dětmi 2 osoby (3 %), jednotlivců s nezaopatřenými a zletilými dětmi byly 3 osoby (5 %), jednotlivce s manželkou (manželem, druhem, družkou) 6 osob (10 %), jednotlivce s manželkou (manželem, druhem, družkou) a nezaopatřenými dětmi 9 osob (15 %), jednotlivce s manželkou (manželem, druhem, družkou) a zletilými dětmi 5 osob (8 %), jednotlivce s manželkou (manželem, druhem, družkou) a nezaopatřenými a zletilými dětmi 1 osoba (2 %), (viz Tabulka č. 14).

Tabulka č. 14: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a výkonu veřejné služby ve výši 20-ti až 29-ti hodin v letech 2009-2011

Kategorie	Tabulka četností: Délka VS - 20 - 29 hod			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
sám	29	29	47,54098	47,5410
sám+nezaop.děti	6	35	9,83607	57,3770
sám+zlet.děti	2	37	3,27869	60,6557
sám+nezaop.+zlet.děti	3	40	4,91803	65,5738
jen s manž.	6	46	9,83607	75,4098
s manž.+nezaop.děti	9	55	14,75410	90,1639
s manž.+zlet.děti	5	60	8,19672	98,3607
s manž.+nezaop.+zlet.děti	1	61	1,63934	100,0000
ChD	0	61	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Rozdělení respondentů, kteří vykonávali veřejnou službu ve výši 30-ti a více hodin, ukazuje údaje uvedené výše (viz Tabulka č. 12).

Respondentů, kteří se výkonu veřejné služby v tomto období nezúčastnili, bylo pouze 12, z toho samostatnou domácnost tvořili 2 respondenti (17 %), jednotlivci s nezaopatřenými dětmi byli 4 (34 %), jednotlivce s nezletilými dětmi 1 (8 %), manželé (druh a družka) 3 (25 %), manželé (druh a družka) a zletilé děti 1 (8 %), manželé (druh a družka), nezaopatřené a zletilé děti 1 (8 %), (viz Tabulka č. 15).

Tabulka č. 15: Rozdělení respondentů dle společného posuzování, kteří veřejnou službu v letech 2009-2011 nevykonávali

Kategorie	Tabulka četností: Délka VS - nevykonávali			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
sám	2	2	16,66667	16,6667
sám+nezaop.děti	4	6	33,33333	50,0000
sám+zlet.děti	1	7	8,33333	58,3333
jen s manž.	3	10	25,00000	83,3333
s manž.+zlet.děti	1	11	8,33333	91,6667
s manž.+nezaop.+zlet.děti	1	12	8,33333	100,0000
ChD	0	12	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Při komparaci těchto údajů vidíme, že nejvíce osob zapojených do výkonu veřejné služby bylo posuzováno samostatně. Při odpracovaných 20-ti až 29-ti hodinách veřejné služby z 61 respondentů jich bylo 29 (47 %) žijících samostatně. U respondentů zapojených do výkonu veřejné služby ve výši 30-ti a více hodin, kterých bylo 116, jich bylo 56 (48 %), kteří byli posuzováni samostatně.

Provedla jsem test významnosti a zkoumala jsem, zda existují souvislosti mezi klienty vedenými na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajícími dávky v hmotné nouzi posuzovanými dle společného soužití a výši odpracovaných hodin veřejné služby v letech 2009-2011. Na základě analýzy těchto výsledků, kdy $p = 0,206739$, což znamená, že $p > 0,05$, jsem dospěla k závěru, že neexistují statisticky významné rozdíly při výši odpracovaných hodin veřejné služby dle společného posuzování. Proto zamítám alternativní hypotézu a přijímám hypotézu nulovou (viz Tabulka č. 16).

Tabulka č. 16: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a délky výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti				
Četnost označených buněk > 10				
Pearsonův chí-kv. : 18,0009, sv=14, p=.206739				
Domácnost	Délka VS 20 - 29 hodin	Délka VS 30 a více hodin	Délka VS nevykonával	Řádk. součty
sám	28,07937	53,3968	5,52381	87,0000
sám+nezaopatřené děti	8,71429	16,5714	1,71429	27,0000
sám+zletilé děti	1,61376	3,0688	0,31746	5,0000
sám+nezaop.+zlet.děti	1,61376	3,0688	0,31746	5,0000
jen s manželem/kou	6,77778	12,8889	1,33333	21,0000
s manž.+nezaopatřené děti	9,35979	17,7989	1,84127	29,0000
s manž.+zletilé děti	3,55026	6,7513	0,69841	11,0000
s manž.+nezaop.+zlet.děti	1,29101	2,4550	0,25397	4,0000
Vš. skup.	61,00000	116,0000	12,00000	189,0000

$p > 0,05$

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Třetí výzkumná otázka zněla: *Jak se klienti zapojovali, jak hodnotili a do jaké míry aktivizovala a motivovala klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi legislativní úprava od roku 2012?*

V roce 2012 již došlo ke změně posuzování výkonu veřejné služby a od počátku roku se výkon této veřejné služby týká osob, které jsou v evidenci úřadu práce déle než dva měsíce. V případě, že nezaměstnaný výkon veřejné služby odmítl, byl vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání a ztratil výhody jako je podpora v nezaměstnanosti, hrazení sociálního a zdravotního pojištění a nároky na dávky v hmotné nouzi. Tím došlo k ukončení bonifikování výkonu veřejné služby a ta se stala nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti. Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že v roce 2012 byla veřejná služba nabízena 67 respondentům. Následující analýza nám ukáže, jaký názor na tyto změny měli respondenti zapojeni v dotazníkovém šetření.

Proto, abych zjistila, zda měla délka pobírání dávek nějakou souvislost s nabídkou výkonu veřejné služby v tomto roce, stanovila jsem si následující hypotézu:

Hypotéza 4: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi v délce pobírání dávek v hmotné nouzi a nabídky výkonu veřejné služby v roce 2012.

Na základě věcné hypotézy H4 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládáme, že při posuzování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle délky pobírání dávek a nabídkou výkonu veřejné služby v roce 2012 neexistují statisticky významné rozdíly.

H_A: Předpokládáme, že při posuzování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle délky pobírání dávek a nabídkou výkonu veřejné služby v roce 2012 existují statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná – délka pobírání dávek.

Závisle proměnná – nabídka k výkonu veřejné služby v roce 2012.

K potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy jsem použila k výpočtu chí-kvadrát.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že v roce 2012, kdy se změnila legislativa ve výkonu veřejné služby, byl její výkon nabídnut pouze 67 respondentům, z toho pobíralo dávky v hmotné nouzi po dobu kratší než 2 roky 8 respondentů (12 %), 24 respondentů (36 %) jich pobíralo dávky v hmotné nouzi v rozmezí 2-4 roky a víc jak 4 roky to bylo 35 respondentů (52 %). Nabídnut výkon této služby nebyl 122 respondentům. Z respondentů, kterým výkon veřejné služby v roce 2012 nebyl nabídnut, jich bylo na dávkách v hmotné nouzi po dobu kratší jak 2 roky 21 respondentů (17 %), 33 respondentů (27 %) jich pobíralo dávky v rozmezí 2-4 roky a víc jak 4 roky to bylo 68 respondentů (56 %), (viz Tabulka č. 17, Tabulka č. 18).

Tabulka č. 17: Rozdělení respondentů při nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012 dle délky pobírání dávek v hmotné nouzi

Kategorie	Tabulka četností: Nabídnut výkon veřejné služby			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
méně než 2 r.	8	8	11,94030	11,9403
2 - 4 r.	24	32	35,82090	47,7612
více než 4 r.	35	67	52,23881	100,0000
ChD	0	67	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Tabulka č. 18: Rozdělení respondentů, kterým nebyl výkon veřejné služby v roce 2012 nabídnut, v souvislosti s délkou pobírání dávek v hmotné nouzi

Kategorie	Tabulka četností: Nenabídnut výkon veřejné služby			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
méně než 2 r.	21	21	17,21311	17,2131
2 - 4 r.	33	54	27,04918	44,2623
více než 4 r.	68	122	55,73770	100,0000
ChD	0	122	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Výše uvedené údaje můžeme pro zajímavost porovnat s výkonem veřejné služby v letech 2009-2011, kdy se ze 189 respondentů do jejího výkonu zapojilo 177. V roce 2012 byla veřejná služba nabídnuta pouze 67 respondentům.

Provedla jsem test významnosti a zkoumala jsem, zda existují souvislosti mezi klienty vedenými na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi v délce pobírání dávek v hmotné nouzi a nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012. Na základě analýzy těchto výsledků, kdy $p = 0,370798$, což znamená, že $p > 0,05$, jsem dospěla k závěru, že neexistují statisticky významné rozdíly při nabídce výkonu veřejné služby dle délky pobírání dávek v hmotné nouzi. Proto zamítám alternativní hypotézu a přijímám hypotézu nulovou (viz Tabulka č. 19).

Tabulka č. 19: Rozdělení respondentů při nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012 dle délky pobírání dávek (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 1,98419, sv=2, p=,370798			
Délka dávky	VS 2012 ano	VS 2012 ne	Řádk. součty
méně než 2 roky	10,28042	18,7196	29,0000
2 - 4 roky	20,20635	36,7937	57,0000
více než 4 roky	36,51323	66,4868	103,0000
Vš. skup.	67,00000	122,0000	189,0000

$p > 0,05$

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

V polovině měsíce prosince 2012 došlo na základě rozhodnutí ústavního soudu ke zrušení povinnosti výkonu veřejné služby a od této doby byl výkon veřejné služby založen na dob-

rovolnosti. Zajímalo mě, zda by vykonávali klienti vedeni na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a pobírající dlouhodobě dávky v hmotné nouzi tuto veřejnou službu.

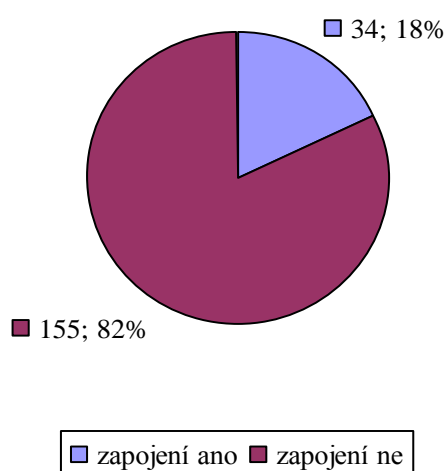
Bez jakéhokoliv motivačního prvku, kdy je tato služba založena na dobrovolnosti, by se jí ze sledovaného počtu 189 respondentů zúčastnilo pouze 34 osob, což je pouhých 18 %. 155 respondentů, kteří tvořili 82 %, odpovědělo negativně. To znamená, že tito respondenti by se do výkonu veřejné služby nezapojili a že tato legislativní změna nepřinesla do aktivizace dlouhodobě pobírajících klientů dávek v hmotné nouzi pozitivní motivační prvky (viz Tabulka č. 20, Graf č. 15).

Tabulka č. 20: Rozdělení respondentů dle názoru na zapojení se do výkonu veřejné služby v roce 2012 založené na dobrovolnosti

Kategorie	Tabulka četností: VS bez odměny			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ano	34	34	17,98942	17,9894
ne	155	189	82,01058	100,0000
ChD	0	189	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Graf č. 15: Rozdělení respondentů dle názoru na výkon veřejné služby založené na dobrovolnosti

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Abych zjistila, zda jsou nějaké rozdíly v subjektivních názorech na motivaci současné legislativní úpravy u klientů vedených na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi dle výše dosaženého vzdělání, stanovila jsem následující hypotézu:

***Hypotéza 5:** Předpokládáme, že je vzhledem k dosaženému vzdělání klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi statisticky významný rozdíl v subjektivních názorech na motivaci současné legislativní úpravy k pracovnímu zapojení.*

Na základě věcné hypotézy H5 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládáme, že mezi dosaženým vzděláním a názory klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi na subjektivní motivaci současné legislativní úpravy k pracovnímu zapojení neexistují statisticky významné rozdíly.

H_A: Předpokládáme, že mezi dosaženým vzděláním a názory klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi na subjektivní motivaci současné legislativní úpravy k pracovnímu zapojení existují statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná - dosažené vzdělání.

Závisle proměnná - subjektivní názory na motivaci současné legislativní úpravy.

K potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy jsem použila k výpočtu chí-kvadrát.

Nejdříve jsem zjistila, že ze 189 respondentů zúčastněných v dotazníkovém šetření, kteří vyjádřili názor na to, zda je současná legislativní úprava motivuje k pracovnímu zapojení, bylo 83 osob (44 %) se základním vzděláním, 56 osob (30 %) se středoškolským vzděláním bez maturity, 40 osob (21 %) se středoškolským vzděláním s maturitou, 2 osoby s vyšším odborným vzděláním (1 %). S vysokoškolským vzděláním to bylo 8 osob (4 %), (viz Tabulka č. 21).

Tabulka č. 21: Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání

Kategorie	Tabulka četností: Vzdělání			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ZŠ	83	83	43,91534	43,9153
SŠ bez maturity	56	139	29,62963	73,5450
SŠ s maturitou	40	179	21,16402	94,7090
VOŠ	2	181	1,05820	95,7672
VŠ	8	189	4,23280	100,0000
ChD	0	189	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Na otázku, zda respondenty motivuje současná legislativní úprava k pracovnímu zapojení, bylo 25 respondentů, kteří odpověděli spíše ano. Z tohoto počtu bylo 8 osob (32 %) se základním vzděláním, 6 osob (24 %) se středoškolským vzděláním bez maturity, 10 osob (40 %) se středoškolským vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním 1 osoba (4 %), (viz Tabulka č. 22).

Tabulka č. 22: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli spíše ano

Kategorie	Tabulka četností: Motivování legislativou - spíše ano			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ZŠ	8	8	32,00000	32,0000
SŠ bez maturity	6	14	24,00000	56,0000
SŠ s maturitou	10	24	40,00000	96,0000
VŠ	1	25	4,00000	100,0000
ChD	0	25	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Na tutéž otázku, zda respondenty motivuje současná legislativní úprava k pracovnímu zapojení, odpovědělo určitě ano 9 respondentů, z toho byla 1 osoba (11 %) se základním vzděláním, 2 osoby (22 %) se středoškolským vzděláním bez maturity, 4 osoby (45 %) se středoškolským vzděláním s maturitou, 2 osoby s vyšším odborným vzděláním (22 %), (viz Tabulka č. 23).

Tabulka č. 23: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli určitě ano

Kategorie	Tabulka četností: Motivování legislativou - určitě ano			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ZŠ	1	1	11,11111	11,1111
SŠ bez maturity	2	3	22,22222	33,3333
SŠ s maturitou	4	7	44,44444	77,7778
VOŠ	2	9	22,22222	100,0000
ChD	0	9	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Spíše ne na otázku, zda respondenty motivuje současná legislativní úprava, odpovědělo 101 respondentů, z toho bylo 52 osob (51 %) se základním vzděláním, 31 osob (31 %) se středoškolským vzděláním bez maturity, 15 osob (15 %) se středoškolským vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním 3 osoby (3 %), (viz Tabulka č. 24).

Tabulka č. 24: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli spíše ne

Kategorie	Tabulka četností: Motivování legislativou - spíše ne			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ZŠ	52	52	51,48515	51,4851
SŠ bez maturity	31	83	30,69307	82,1782
SŠ s maturitou	15	98	14,85149	97,0297
VŠ	3	101	2,97030	100,0000
ChD	0	101	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Respondentů, kteří na otázku, zda je motivuje současná legislativní úprava, odpovědělo určitě ne 54, z toho bylo 22 osob (41 %) se základním vzděláním, 17 osob (32 %) se středoškolským vzděláním bez maturity, 11 osob (20 %) se středoškolským vzděláním s maturitou a 4 osoby s vysokoškolským vzděláním (7 %), (viz Tabulka č. 25).

Tabulka č. 25: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli určitě ne

Kategorie	Tabulka četností: Motivování legislativou - určitě ne			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ZŠ	22	22	40,74074	40,7407
SŠ bez maturity	17	39	31,48148	72,2222
SŠ s maturitou	11	50	20,37037	92,5926
VŠ	4	54	7,40741	100,0000
ChD	0	54	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Provedla jsem test významnosti a zkoumala jsem, zda existují souvislosti mezi dosaženým vzděláním klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání dlouhodobě pobírajícími dávky v hmotné nouzi a subjektivních názorech na motivaci současné legislativní úpravy k pracovnímu zapojení. Na základě analýzy těchto výsledků, kdy $p = 0,000000$, což znamená, že $p < 0,05$, jsem dospěla k závěru, že existují statisticky významné rozdíly v motivaci klientů k pracovnímu zapojení při současné legislativní úpravě vzhledem k dosaženému vzdělání. Proto přijímám alternativní hypotézu a odmítám hypotézu nulovou (viz Tabulka č. 26).

Tabulka č. 26: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti						
Četnost označených buněk > 10						
Pearsonův chí-kv. : 55,4542, sv=12, p=,000000						
Motiv. leg.	Vzdělání ZŠ	Vzdělání SŠ bez maturity	Vzdělání SŠ s maturitou	Vzdělání VOŠ	Vzdělání VŠ	Řádk. součty
spíše ano	10,97884	7,40741	5,29101	0,264550	1,058201	25,0000
určitě ano	3,95238	2,66667	1,90476	0,095238	0,380952	9,0000
spíše ne	44,35450	29,92593	21,37566	1,068783	4,275132	101,0000
určitě ne	23,71429	16,00000	11,42857	0,571429	2,285714	54,0000
Vš. skup.	83,00000	56,00000	40,00000	2,000000	8,000000	189,0000

$p < 0,05$

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Na závěr celého výzkumného šetření jsem si ponechala analýzu i poslední otázky v dotazníkovém šetření, jejímž cílem bylo zjistit, která z legislativních úprav byla pro klienty vedené na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírající dávky v hmotné nouzi víc motivující, zda to bylo zohledňování 70 % příjmu při zapojení se

do pracovní činnosti při rozhodování o výši příspěvku na živobytí, zachování částky životního minima při výkonu veřejné služby ve výši 20-ti až 29-ti hodin v letech 2009-2011, bonifikování výkonu veřejné služby tomto období při odpracování 30-ti a více hodin a nebo povinností vykonat tuto veřejnou službu od roku 2012. Odpověď na tuto otázku mě zajímala i v souvislosti s délkou pobírání dávek v hmotné nouzi. V této otázce mohli respondenti označit více odpovědí.

Vzhledem k možnosti vícečetných odpovědí jsem získala od 29 respondentů, kteří dávku v hmotné nouzi pobírali méně než 2 roky, celkem 52 odpovědí. Z tohoto počtu bylo nejvíce odpovědí u výkonu veřejné služby v letech 2009-2011, a to při odpracování 30-ti a více hodin. Tento motivační prvek označilo 20 respondentů (39 %). Dále následovalo zohledňování 70 % příjmu při rozhodování o výši příspěvku na živobytí. Na tuto otázku odpovědělo 13 respondentů (25 %). Jako další motivační prvek se ukázal výkon veřejné služby při odpracování 20-ti až 29-ti hodin v letech 2009-2011, kdy zůstala zachována částka životního minima při zohledňování výše příspěvku na živobytí. V tomto případě odpovědělo 10 respondentů (19 %). Na dalším místě je povinnost výkonu veřejné služby v roce 2012, kdy odpovědělo 5 respondentů (10 %). 4 respondenti (8 %) odpověděli, že je nemotivuje nic (viz Tabulka č. 27).

Tabulka č. 27: Subjektivní názory respondentů na motivaci současné legislativní úpravy vzhledem k délce pobírání dávek méně než 2 roky

Kategorie	Tabulka četností: Délka VS - méně než 2 r.			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zohledňování 70% příjmu	13	13	25,00000	25,0000
výkon VS - 20 hod./ měsíc	10	23	19,23077	44,2308
výkon VS - 30 hod./měsíc	20	43	38,46154	82,6923
povinnost výkonu VS - 2012	5	48	9,61538	92,3077
nic není motivující	4	52	7,69231	100,0000
ChD	0	52	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Od 57 respondentů, kteří dávku v hmotné nouzi pobírali 2-4 roky, jsem získala 101 odpovědí. Z tohoto počtu bylo opět nejvíce odpovědí u výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 při odpracování 30-ti a více hodin veřejné služby. Zde odpovědělo 36 respondentů (36 %). Následuje zohledňování 70 % příjmu, zde odpovědělo 35 respondentů (35 %). Dále to byl výkon veřejné služby v letech 2009-2011 při zachování částky životního minima a odpracování 20-ti až 29-ti hodin zde odpovědělo 13 respondentů (13 %).

Jako další je povinnost výkonu veřejné služby v roce 2012, kdy odpovědělo 11 respondentů (11 %). 6 respondentů (6 %) odpovědělo, že je nemotivuje nic (viz Tabulka č. 28).

Tabulka č. 28: Subjektivní názory respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy vzhledem k délce pobírání dávek 2-4 roky

Kategorie	Tabulka četností: Délka dávky 2-4 r.			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zohledňování 70% příjmu	35	35	34,65347	34,6535
výkon VS - 20 hod./ měsíc	13	48	12,87129	47,5248
výkon VS - 30 hod./měsíc	36	84	35,64356	83,1683
povinnost výkonu VS - 2012	11	95	10,89109	94,0594
nic není motivující	6	101	5,94059	100,0000
ChD	0	101	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Vzhledem k možnosti vícečetných odpovědí jsem získala od 103 respondentů, kteří dávku v hmotné nouzi pobírali víc než 4 roky, 161 odpovědí. Z tohoto počtu bylo nejvíce odpovědí u výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 při odpracování 30-ti a více hodin veřejné služby. Zde odpovědělo 65 respondentů (40 %). Dále to byl výkon veřejné služby v letech 2009-2011 při zachování částky životního minima a odpracování 20-ti až 29-ti hodin. Zde odpovědělo 36 respondentů (22 %). Po té následuje zohledňování 70 % příjmu. Zde odpovědělo 34 respondentů (21 %). Na předposledním místě je 14 respondentů (9 %), kteří odpověděli, že je nemotivuje nic. Na posledním místě je povinnost výkonu veřejné služby v roce 2012. Tady odpovědělo 12 respondentů (8 %), (viz Tabulka č. 29).

Tabulka č. 29: Subjektivní názory respondentů na motivaci současné legislativní úpravy vzhledem k délce pobírání dávek více než 4 roky

Kategorie	Tabulka četností: Délka dávky - více než 4 r.			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
zohledňování 70% příjmu	34	34	21,11801	21,1180
výkon VS - 20 hod./ měsíc	36	70	22,36025	43,4783
výkon VS - 30 hod./měsíc	65	135	40,37267	83,8509
povinnost výkonu VS - 2012	12	147	7,45342	91,3043
nic není motivující	14	161	8,69565	100,0000
ChD	0	161	0,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum, únor 2013.

Při komparaci odpovědí ze všech tří těchto posledních tabulek je zřejmé, že respondenti odpověděli na otázku, která z legislativních úprav byla pro ně nejvíce motivující, v následujícím pořadí:

1. Výkon veřejné služby s bonifikací, kdy docházelo k navýšení částky životního minima (odpracování 30-ti hodin měsíčně, období roku 2009-2011) - 120 odpovědí.
2. Zohledňování 70 % příjmu při stanovení výše příspěvku na živobytí - 82 odpovědí.
3. Výkon veřejné služby při zachování příspěvku na živobytí ve výši životního minima (odpracování 20-ti hodin měsíčně, období roku 2009-2011) - 59 odpovědí.
4. Povinnost výkonu veřejné služby (rok 2012) - 28 odpovědí.
5. Žádná z výše uvedených možností není pro mě motivující - 24 odpovědí.

5.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Na základě analýzy výsledků dat je možné shrnout, že ze 189 respondentů se zapojilo pouze 61 osob (32 %), do pracovní činnosti, ze které měli příjem, a při posuzování dávky v hmotné nouzi příspěvku na živobytí se jim zohledňovalo pouze 70 % z tohoto příjmu. Více aktivizující pro zkoumané respondenty byl výkon veřejné služby v letech 2009-2011, kdy se do této činnosti zapojilo ze sledovaných 189 respondentů 177 osob (94 %). Převážná většina respondentů byla tedy výkonem veřejné služby aktivována. Do výkonu veřejné služby ve výši 20-ti až 29-ti hodin se zapojovalo 61 osob. U těchto osob pobírajících příspěvek na živobytí déle než šest kalendářních měsíců a které se do výkonu veřejné služby alespoň ve výši minimálně 20-ti hodin měsíčně zapojily, zůstala výše příspěvku na živobytí stejná ve výši životního minima a nesnižovala se na existenční minimum. Tato skutečnost měla určitý vliv na aktivizování těchto osob do výkonu veřejné služby v rozsahu minimálně 20-ti hodin měsíčně z důvodu zachování částky živobytí ve výši životního minima. K 30-ti a více hodinám bylo aktivizováno 116 osob. Těmto klientům dlouhodobě pobírajícím dávky v hmotné nouzi při odpracování 30-ti a více hodin veřejné služby bylo navýšeno jejich životní minimum o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem, popřípadě i o další bonifikace, pokud i nadále prokazovali všechny snahy ohledně zvyšování příjmu. Tento prvek měl velký vliv na aktivizaci klientů k odpracování 30-ti a více hodin.

Od roku 2012 z odpovědí respondentů vyplývá, že po změně legislativy byl výkon veřejné služby nabídnut pouze 67 respondentům. O výkonu veřejné služby založené na dobrovolnosti na konci roku 2012 se pouze 34 respondentů vyjádřilo kladně. To znamená, že by se do ní zapojili.

Z analýzy poslední otázky v dotazníku, která z legislativních úprav byla pro zkoumané respondenty nejvíc motivující k zapojení se do pracovní činnosti, vyplývá, že dle označených odpovědí respondentů jsou aktivizační prvky, které klienty při zapojení se do pracovní činnosti motivovaly, ve stejném pořadí, jako bylo pořadí aktivizačních prvků, do kterých se skutečně dle jejich odpovědí zapojovali.

Výkon veřejné služby s bonifikací, kdy docházelo k navýšení částky životního minima (odpracování 30-ti hodin měsíčně, období roku 2009-2011) - 120 odpovědí.

Zohledňování 70% příjmu při stanovení výše příspěvku na živobytí - 82 odpovědí.

Výkon veřejné služby při zachování příspěvku na živobytí ve výši životního minima (odpracování 20-ti hodin měsíčně, období roku 2009-2011) - 59 odpovědí.

Povinnost výkonu veřejné služby (rok 2012) - 28 odpovědí.

Žádná z výše uvedených možností není pro mě motivující - 24 odpovědí.

Verifikace hypotéz

☒	Hypotéza 1: Předpokládáme, že je vzhledem ke stupni dosaženého vzdělání u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi statisticky významný rozdíl v subjektivním vnímání motivace při zohledňování 70 % příjmu z pracovní činnosti.
☒	Hypotéza 2: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl při posuzování dle společného soužití a subjektivní motivace při bonifikaci veřejné služby v letech 2009-2011 u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi.
☒	Hypotéza 3: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi posuzovaných dle společného soužití a výší odpracovaných hodin veřejné služby v letech 2009-2011.
☒	Hypotéza 4: Předpokládáme, že je statisticky významný rozdíl u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi v délce pobírání dávek v hmotné nouzi a nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012.
☑	Hypotéza 5: Předpokládáme, že je vzhledem k dosaženému vzdělání klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi statisticky významný rozdíl v názorech na současnou legislativní úpravu.

6 ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit vliv legislativních změn v oblasti pracovního zapojení osob nezaměstnaných vedených na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi na aktivizaci a motivaci k pracovnímu zapojení. Vzhledem k tomu, že dlouhodobě pracuji na Magistrátu města Prostějova Odboru sociálních věcí s klienty pobírajícími dávky v hmotné nouzi, zajímalo mě, která z motivačních až „donucovacích“ funkcí, jež byly zavedeny do legislativy z důvodu stimulace nezaměstnaných na trh práce od roku 2007, má na tyto klienty větší aktivizační a motivační vliv. Ze své dlouholeté praxe na dávkovém oddělení (dříve dávek do hranice sociální potřeby), od roku 2007 - dávkovém oddělení zajišťujícím výplatu dávek v hmotné nouzi a v současné době na oddělení sociálních služeb pro rodinu a nezaměstnané, mohu říci, že vývoj tohoto zabezpečovacího systému sociální pomoci dávkami v hmotné nouzi, který byl od ledna 2012 nastaven, nehodnotí sociální pracovníci v této oblasti pozitivně. Dle přímého styku s klienty se pozitivní hodnocení tohoto vývoje rovněž neobjevilo. Proto jsem se rozhodla využít možnosti studia a dlouholeté praxe právě k tomu výzkumnému šetření, které se stalo cílem mé závěrečné diplomové práce. Je pravda, že výzkumným šetřením, které jsem prováděla u respondentů nezaměstnaných vedených na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi, jsem v některých otázkách při statistickém ověřování hypotéz dospěla k závěru, že se nejedná v odpovědích respondentů o statisticky významné rozdíly. Tato skutečnost je však způsobena cíleným výběrovým souborem vzorku, který jsem zvolila. Vzhledem k délce své praxe a dlouhému vývoji legislativy v této oblasti, tedy od počátku, kdy úřady práce vznikly, a s tím spojené i pomoci občanům, kteří nejsou schopni si zajistit příjem vlastním přičiněním a ocitají se na sociálních dávkách, zaměřila jsem se ve svém výzkumném šetření právě na výzkumný vzorek klientů, vedených na úřadě práce a dlouhodobě pobírají dávky v hmotné nouzi. Všichni respondenti zúčastnění v tomto dotazníkovém šetření museli splňovat kritéria, která jsem si k tomu účelu stanovila, a byli tedy do některého z aktivizačních prvků mého zkoumání zapojeni. Cílem mé práce bylo posoudit aktivizaci a subjektivní motivaci právě u klientů, kteří snahu v tomto období projeví, což bylo pro mě věrohodným vyjádřením, která z legislativních úprav byla pro ně ze subjektivních názorů nejvíce motivující k pracovní činnosti.

Myslím si, že právě motivace by měla být u klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi ten základní krok

k jejich aktivizaci do pracovní činnosti. Vzhledem k tomu, že stále větší množství osob se ocitá bez pracovního zařazení a stávají se z nich další uchazeči o práci, je všeobecně známo, a uvádím to i ve své teoretické části, že tito lidé dlouhodobě bez práce ztrácí pracovní návyky, a čím déle zůstávají v systému sociální pomoci, tím hůře jsou na trhu práce uplatnitelní.

Výsledkem mého výzkumu bylo zjištění, že tito respondenti byli nejvíce motivováni bonifikací při odpracování 30-ti hodin veřejné služby v letech 2009-2011. Tento aktivizační prvek byl zaveden do systému od ledna 2009. Jako druhý z uváděných to byl motivační prvek, který byl zaveden hned na počátku roku 2007, tedy od doby, kdy vešel v platnost zákon o hmotné nouzi. Jedná se o zohledňování 70 % příjmu z pracovní činnosti při stanovování výše příspěvku na živobytí. Tento prvek byl zaveden do legislativy z důvodu toho, aby byly zvýhodněny ty osoby, které pracují a přijmou i méně placenou práci. Na dalším místě se ze zkoumaných aktivizačních prvků umístil výkon veřejné služby ve výši 20-ti až 29-ti hodin měsíčně v letech 2009-2011. U tohoto zapojení byla aktivizující skutečnost, že se těmto osobám nesnížil příspěvek na živobytí na existenční minimum, jak již bylo objasněno v teoretické části této práce. Povinnost výkonu veřejné služby od roku 2012 uváděli respondenti na čtvrtém místě. Z toho vyplývá, že i sankce, která by následovala při neodpracování nabízeného výkonu veřejné služby v tomto roce, byla pro některé respondenty subjektivně motivující k zařazení se do pracovní činnosti. Z výzkumu však také vyplynulo, že i respondenti, přestože se do některé z pracovních aktivit zapojili, touto aktivitou motivováni nebyli, neboť ve 24 odpovědích zaznělo, že je žádná z uvedených možností nemotivovala.

Vzhledem k tomu, že mě aktivizace osob vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi zajímala po celou dobu mé praxe, prováděla jsem měsíční a roční statiky zapojování se těchto klientů do pracovních aktivit. Při sekundární analýze těchto statistických dat se potvrzuje, že pořadí zkoumaných aktivizačních prvků odpovídá i odpovědím klientů na otázku, která z legislativních úprav byla pro ně nejvíc motivující.

Z provedeného mého výzkumného šetření vyplynulo, že vývoj legislativních změn v oblasti zaktivizování klientů vedených na úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi tyto klienty dle jejich subjektivního vnímání nemotivuje.

Jako doporučení k dalšímu zkoumání bych navrhovala provést tento kvantitativně orientovaný výzkum v názorech na vliv legislativních změn k motivaci těchto osob k pracovní činnosti na širším vzorku osob vedených na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě pobírajících dávky v hmotné nouzi. To znamená i na těch klientech, kteří se do žádné pracovní činnosti po dobu pobírání dávek nezapojili.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ADEMA, Willem. *Social assistance policy development and the provision of a decent level of income in selected OECD countries*. OECD Social, employment and migration working papers. 2006, no. 38.

ARNOLDOVÁ, Anna. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení*. Praha: Karolinum 2004. ISBN 80-246-0728-X.

BECK, Petr, Petr NIEDERLE, Dana HACAPERKOVÁ a Jarmila KRÁLOVÁ. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením*. ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-744-7.

BOUČKOVÁ, Pavla. *Rovnost a sociální právo*. Praha: Auditorium, 2009. ISBN 978-80-87284-02-5.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 140 s. ISBN-80-86429-16-4.

BRDEK, Miroslav, a kol. *Trendy v evropské sociální politice*. ASPI 2002. ISBN 80-86395-25-1.

BŘESKÁ, Naděžda, a Lucie VRÁNOVÁ. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-378-4.

BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Grada, 2002. ISBN 80-24790-068.

DURDISOVÁ, Jaroslava, a kol. *Sociální politika v ekonomické praxi*. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0850-8.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Praha: Slon, 2005. ISBN 80-86429-41-5.

KELLER, Jan. *Nová Sociální rizika a proč se jim nevyhneme*. Praha: Slon, 2011. ISBN 978-80-7419-059-9.

KOLDINSKÁ, Kristina a Martin ŠTEFKO. *Sociální reformy ve střední Evropě – cesta k novému modelu sociálního státu?*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-14-8.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena. *Sociální ochrana chudých v České republice*. Praha: Oeconomia, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4.vyd. Praha: ASPI, 2007. s. 504. ISBN 978-80-7357-276-1.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Základy sociální práce*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. s. 312. ISBN 978-80-7367-331-4.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Sociologické nakladatelství, Praha 2002. ISBN 80-86429-08-3.

MUNKOVÁ, Gabriela a kol. *Sociální politika v evropských zemích*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0780-8.

POTÚČEK, Martin. *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 304. ISBN 978-80-7367-483-0.

TOMEŠ, Igor. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680.

TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011, s. 368. ISBN 978-80-7367-868-5.

DLOUHÝ, Jiří. *Sešity pro sociální politiku - životní minimum*. Praha: Socioklub 1997.

SIROVÁTKA, Tomáš a Petr, MAREŠ. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2008, Vol. 44, No. 2: 271-294.

Seznam legislativních dokumentů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=2/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Zákon č. 110 ze dne 14. března 2006, o životním a existenčním minimu. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. ISSN 1211-1244.

Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=16>.

Zákon č. 141 ze dne 23. dubna 2010, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2010, částka 51, s. 1846. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/2010&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

Seznam použitých internetových zdrojů

ASN – AKČNÍ SPOLEK NEZAMĚSTNANÝCH. *Stav sociálního systému po reformě*.

[on-line]. ©2013 [cit. 2012-04-19]. Dostupné z:

<http://www.akcnispolek.estranky.cz/clanky/analyzy-a-media/stav-socialniho-systemu-po-reforme.html>

BLOG.AKTUÁLNĚ. *Institut veřejné služby naplňuje podstatu zakázaných nucených prací*. [on-line]. ©2012 [cit. 2012-09-19]. Dostupné z:

<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/linda-sokacova.php?itemid=17552>.

MPSV ČR a). *Metodický pokyn č. 2/2006 k zákonu č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006 Sb.*, [on-line] [cit. 2012-10-30]. Dostupné z: http://projekty.osu.cz/metakor/dok/zakon-111_2006-mp2.pdf.

MPSV ČR b). *Metodický pokyn č.7/2008 k novele zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, provedené zákonem č. 382/2008 SB., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*. [on-line] [cit. 2012-10-30]. Dostupné z: http://ysat.cz/verejna_sluzba/Metodicky_pokyn_7_08%5B1%5D.pdf.

MPSV ČR. *K jakým změnám ve veřejné službě dojde od roku 2012?* [on-line]. © 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11719>.

NALUS. *Nález Ústavního soudu Jménem republiky*. [on-line]. © 2012 [cit. 2012-11-27]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-1-12_1.

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Tisková zpráva – změny ve veřejné službě* [on-line]. © 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/gr/aktuality/2012/2012_12_02_tz_zmena_verejne_sluzby.pdf.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
VS	Veřejná služba
ZŠ	Základní vzdělání
SŠ	Středoškolské vzdělání
VOŠ	Vyšší odborné vzdělání
VŠ	Vysokoškolské vzdělání

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Přehled příjemců dávek v hmotné nouzi zapojených do pracovních aktivit

Tabulka č. 2: Přehled příjemců dávek v hmotné nouzi zapojených do pracovních aktivit

Tabulka č. 3: Přehled příjemců dávek v hmotné nouzi zapojených do pracovních aktivit

Tabulka č. 4: Respondenti, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu dle motivace

Tabulka č. 5: Respondenti, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu a kteří byli tímto prvkem motivováni vzhledem k jejich dosaženému vzdělání

Tabulka č. 6: Respondenti, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu a kteří nebyli tímto prvkem motivováni vzhledem k jejich dosaženému vzdělání

Tabulka č. 7: Motivace respondentů, kterým bylo zohledňováno 70 % příjmu a kteří byli tímto prvkem motivováni vzhledem k jejich dosaženému vzdělání (χ^2)

Tabulka č. 8: Rozčlenění respondentů do výkonu veřejné služby v roce 2009-2011

Tabulka č. 9: Rozdělení respondentů dle délky výkonu veřejné služby v roce 2009-2011

Tabulka č. 10: Rozdělení respondentů dle výkonu veřejné služby v roce 2009-2011 a velikosti obce do 3000 obyvatel

Tabulka č. 11: Rozdělení respondentů dle výkonu veřejné služby v roce 2009-2011 a velikosti obce s 3000 a více obyvateli

Tabulka č. 12: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 při bonifikaci u 30-ti a více odpracovaných hodin

Tabulka č. 13: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a motivace při výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 při bonifikaci u 30-ti a více odpracovaných hodin (χ^2)

Tabulka č. 14: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a výkonu veřejné služby ve výši 20-ti až 29-ti hodin v letech 2009-2011

Tabulka č. 15: Rozdělení respondentů dle společného posuzování, kteří veřejnou službu v letech 2009-2011 nevykonávali

Tabulka č. 16: Rozdělení respondentů dle společného posuzování a délky výkonu veřejné služby v letech 2009-2011 (χ^2)

Tabulka č. 17: Rozdělení respondentů při nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012 dle délky pobírání dávek v hmotné nouzi

Tabulka č. 18: Rozdělení respondentů, kterým nebyl výkon veřejné služby v roce 2012 nabídnut, v souvislosti s délkou pobírání dávek v hmotné nouzi

Tabulka č. 19: Rozdělení respondentů při nabídce výkonu veřejné služby v roce 2012 dle délky pobírání dávek (χ^2)

Tabulka č. 20: Rozdělení respondentů dle názoru na zapojení se do výkonu veřejné služby v roce 2012 založené na dobrovolnosti

Tabulka č. 21: Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání

Tabulka č. 22: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli spíše ano

Tabulka č. 23: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli určitě ano

Tabulka č. 24: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli spíše ne

Tabulka č. 25: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním, kteří odpověděli určitě ne

Tabulka č. 26: Rozdělení respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy a dosaženým vzděláním (χ^2)

Tabulka č. 27: Subjektivní názory respondentů na motivaci současné legislativní úpravy vzhledem k délce pobírání dávek méně než 2 roky

Tabulka č. 28: Subjektivní názory respondentů dle názoru na motivaci současné legislativní úpravy vzhledem k délce pobírání dávek 2-4 roky

Tabulka č. 29: Subjektivní názory respondentů na motivaci současné legislativní úpravy vzhledem k délce pobírání dávek více než 4 roky

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Průměrný měsíční počet příjemců dávek v hmotné nouzi dle pracovní aktivity v roce 2009

Graf č. 2: Průměrný měsíční počet příjemců dávek v hmotné nouzi dle pracovní aktivity v roce 2010

Graf č. 3: Průměrný měsíční počet příjemců dávek v hmotné nouzi dle pracovní aktivity v roce 2011

Graf č. 4: Pohlaví respondentů

Graf č. 5: Délka, po kterou respondenti pobírali dávky v hmotné nouzi

Graf č. 6: Věkové kategorie respondentů

Graf č. 7: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Graf č. 8: Rozdělení respondentů dle velikosti obce, ve které žijí

Graf č. 9: Rozdělení respondentů dle sdílení společné domácnosti

Graf č. 10: Respondenti, u kterých bylo zohledňováno 70 % příjmu

Graf č. 11: Ženy, které se zapojily do pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu

Graf č. 12: Muži, kteří se zapojili do pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu

Graf č. 13: Rozdělení respondentů aktivovaných k pracovní činnosti při zohledňování 70% příjmu dle délky pobírání dávek

Graf č. 14: Rozdělení respondentů aktivovaných k pracovní činnosti při zohledňování 70 % příjmu dle věku

Graf č. 15: Rozdělení respondentů dle názoru na výkon veřejné služby založené na dobrovolnosti

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní, vážený pane,

ráda bych Vás touto cestou požádala o spolupráci při výzkumu týkajícího se motivace klientů pobírajících dávky v hmotné nouzi v Prostějově a okolních obcích k pracovnímu zařazení. Pravdivým vyplněním dotazníku přispějete k získání potřebných informací.

Dotazník je **anonymní a neexistují žádné správné či špatné odpovědi**.

Předem Vám děkuji za čas, který věnujete vyplnění dotazníku,

Vladislava Kolářová

Pokyny k vyplnění dotazníku: Odpověď, která nejvíce vystihuje Váš názor, prosím zakřížkujte. Pokud není uvedeno jinak, vyberte jen jednu odpověď!

1. Jste:

- žena muž

2. Dávky v hmotné nouzi pobíráte:

- méně než 2 roky
 2 - 4 roky
 více než 4 roky

3. Patříte do věkové skupiny:

- 20 - 35 let
 36 - 45 let
 46 - 60 let
 61– 68 let

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:

- základní
 střední bez maturity
 úplné střední s maturitou
 vyšší odborné
 vysokoškolské

5. Bydlíte:

- v obci do 3 000 obyvatel
 v obci s 3 000 a více obyvateli

6. V domácnosti žijete:

- sám [a]
- sám [a], jen s nezaopatřenými dětmi
- sám [a], jen se zletilými dětmi
- sám [a] s nezaopatřenými dětmi a zletilými dětmi
- jen s manželem/ manželkou [druhem/ družkou]
- s manželem/ manželkou [druhem/ družkou] a jen s nezaopatřenými dětmi
- s manželem/ manželkou [druhem/ družkou] a jen se zletilými dětmi
- s manželem/ manželkou [druhem/ družkou], nezaopatřenými dětmi i zletilými dětmi

7. Měl [a] jste po dobu pobírání dávek v hmotné nouzi příjem z výdělečné činnosti?

- ano
- ne, přejděte k otázce č. 9

8. V případě, že jste na předešlou otázku odpověděl *ano*, bylo pro Vás motivující, že Vám bylo zohledněno při posuzování výše příspěvku na živobytí pouze 70% tohoto příjmu?

- ano
- ne

9. Vykonával [a] jste po dobu pobírání dávek v hmotné nouzi v roce 2009 až 2011 veřejnou nebo dobrovolnickou službu?

- ano
- ne, přejděte k otázce č. 12

10. V případě, že jste na předešlou otázku odpověděl [a] *ano*, vykonával [a] jste veřejnou službu ve výši:

- 20-ti hodin (případně až do 29 hodin), přejděte k otázce č. 12
- 30-ti hodin (případně i více)

11. V případě, že jste na předešlou otázku odpověděl [a], že jste vykonával [a] veřejnou službu ve výši 30-ti hodin (případně i více), motivovala Vás při výkonu této služby bonifikace?

- ano
- ne

12. Byl Vám výkon veřejné služby nabídnut po 1.1.2012, kdy došlo k legislativní úpravě – výkon veřejné služby byl převeden pod úřad práce?

ano

ne, přejděte k otázce č. 14

13. V případě, že jste na předešlou otázku odpověděl [a] ano, zapojil [a] jste se do výkonu této veřejné služby?

ano

ne

14. Na konci roku 2012 byla povinnost vykonávat veřejnou službu bez nároku na odměnu zrušena. Vykonával [a] byste veřejnou službu v době, kdy je založena na dobrovolnosti a bez motivačních prvků?

ano

ne

15. Myslíte si, že současná legislativní úprava motivuje klienty v hmotné nouzi k pracovnímu zapojení?

spíše ano

určitě ano

spíše ne

určitě ne

16. Z legislativních úprav byla podle Vás nejvíce motivující k zapojení do pracovní činnosti tato možnost: (Zakroužkujte nejvýše 3 odpovědi.)

zohledňování 70% příjmu při stanovení výše příspěvku na živobytí

výkon veřejné služby při zachování příspěvku na živobytí ve výši životního minima
[odpracování 20-ti hodin měsíčně, období roku 2009 - 2011]

výkon veřejné služby s bonifikací, kdy docházelo k navýšení částky životního minima
[odpracování 30-ti hodin měsíčně, období roku 2009 - 2011]

povinnost výkonu veřejné služby [rok 2012]

žádná z výše uvedených možností není pro mě motivující